

‘Een geslaagde kruising tussen Miss Marple en Jessica Fletcher’

Een exploratief onderzoek naar vrouwelijke speurders in de Nederlandstalige misdaadroman

Eindwerkstuk Bachelor Nederlandse Taal & Cultuur

Door Mirte Taverne

3178943

Begeleiding: dr. J.R. van der Wiel

Faculteit Geesteswetenschappen

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Met deze bachelorscriptie sluit ik de bachelor Nederlandse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Utrecht af. Voor mijn gevoel een mijlpaal, want het heeft wat moeite gekost om tot dit punt te komen. Ik heb meerdere keren op het punt gestaan het bijltje erbij neer te gooien en dit was volledig aan mijzelf te wijten. Onzekerheid over mijn toekomst (bijna klaar met mijn bachelor en wat moet ik dan? Wat wil ik nou eigenlijk?) en veel moeite met zelfdiscipline zorgden ervoor dat het schrijven niet wilde vlotten, terwijl ik van alle kanten hoorde: 'Hoe gaat het met je scriptie?' en 'Maak het nou eens af!' Steeds nam ik me dan voor om wanneer ik aan een master begonnen zou zijn, mijn leven radicaal om te gooien en te gaan plannen en discipline te gaan kweken. Maar ja, dan moest ik eerst nog die bachelorscriptie afmaken. Na al het positieve en opbouwende commentaar van mijn begeleider Joke van der Wiel (heel hartelijk bedankt), een pittige e-mail (bedankt, lieve Laurens) en de vele aanmoedigingen van familie en vrienden is het gelukt: mijn bachelorscriptie is af. Nu op naar die radicale verandering, want deze bachelorscriptie is dus niet alleen de afsluiting van mijn bachelor, maar ook de kans op een nieuw begin.

Mirte Taverne

Januari 2011

Inhoudsopgave

Samenvatting 6

1. Inleiding 7

2. Geschiedenis van het genre 9

2.1 *Genre* 9

2.1.1 Afbakenen van het onderwerp 9

2.1.2 Academisch schrijven over misdaadliteratuur 9

2.2 *Geschiedenis* 10

2.2.1 Het begint met Poe 10

2.2.2 Wilkie Collins: eerste grote detectiveroman? 12

2.2.3 En Conan Doyle schiep: Sherlock Holmes 13

2.2.4 Agatha Christie: Koningin van de misdaad 15

2.2.5 De 'hardboiled detective' 17

3. Vrouwelijke speurders 19

3.1 *Het begin* 19

3.1.1 Gothic novels en sensation fiction 19

3.1.2 Vrouwen in de tijd van Holmes 19

3.1.3 De vrouwonvriendelijke 'hardboiled detective' 20

3.2 *Moderne vrouwelijke speurders* 21

3.2.1 Feminisme en de eerste vrouwelijke privédetective 21

3.2.2 Liefde en relaties 22

3.2.3 Zwarte vrouwelijke detectives en laatste ontwikkelingen 22

4. Karakterisering 24

4.1 *Het kader: toelichting* 24

4.1.1 Personalia 24

4.1.2 Uiterlijk 24

4.1.3 Karakter 24

- 4.1.4 Omgeving en milieu 24
- 4.1.5 Liefde en vriendschap 25
- 4.1.6 Genre en soort speurder 25
- 4.1.7 Soort zaken 25
- 4.1.8 Bijzonderheden 25
- 4.2 *Karakterschets Ali van Mourik* 26
  - 4.2.1 Personalialia 26
  - 4.2.2 Uiterlijk 27
  - 4.2.3 Karakter 27
  - 4.2.4 Omgeving en milieu 28
  - 4.2.5 Liefde en vriendschap 30
  - 4.2.6 Genre en soort speurder 31
  - 4.2.7 Soort zaken 32
  - 4.2.8 Bijzonderheden 33
- 4.3 *Karakterschets Jos Welling* 35
  - 4.3.1 Personalialia 35
  - 4.3.2 Uiterlijk 35
  - 4.3.3 Karakter 35
  - 4.3.4 Omgeving en milieu 37
  - 4.3.5 Liefde en vriendschap 38
  - 4.3.6 Genre en soort speurder 39
  - 4.3.7 Soort zaken 39
  - 4.3.8 Bijzonderheden 41

5. Vergelijking 44

- 5.1. *Ali van Mourik versus Jos Welling* 44
  - 5.1.1 Personalialia en uiterlijk 44
  - 5.1.2 Karakter 44
  - 5.1.3 Omgeving en milieu 44
  - 5.1.4 Liefde en vriendschap 45
  - 5.1.5 Genre en soort speurder 45

5.1.6 Soort zaken 46

5.2. *Geschiedenis en traditie* 46

5.2.1 Ali van Mourik: de Bloemendaalse 'Miss Marple' 46

5.2.2 Jos Welling: een kind van de tweede feministische golf 48

6. Conclusie 50

Literatuuropgave 51

Bijlagen

Bijlage I: Boekenlijst vrouwelijke speurders

Samenvatting

Bij veel mensen gaat er een belletje rinkelen als de naam Agatha Christie genoemd wordt: 'Christie, schreef die geen detectives?' Inderdaad, die Agatha Christie. Bedenker van de slimme oude dame Miss Jane Marple.

Naast de serie misdaadromans waarin Miss Marple een rol speelt, bestaan er nog veel andere Engelse of Amerikaanse detectives met een vrouw in de hoofdrol. Maar hoe zit dat eigenlijk in Nederland? *Zijn er in Nederland ook series waarin vrouwen de speurdersrol op zich nemen?*

Met dit onderzoek en het schrijven van deze scriptie heb ik ontdekt dat het antwoord op bovenstaande vraag bevestigend kan zijn. Nadat ik allereerst een lijst heb gemaakt van Nederlandse detectives waarin vrouwelijke personages de speurdersrol vervullen, heb ik uit deze lijst twee auteurs gekozen en ben ik mij verder gaan verdiepen in hun werk. Om meer te weten te komen over de Angelsaksische tradities in de misdaadliteratuur ben ik studies over het onderwerp gaan bestuderen en heb ik in deze scriptie eerst de algemene geschiedenis van het genre en de opkomst en ontwikkeling van de vrouwelijke speurder beschreven. Hierna heb ik beide speurders (en de romans) gekarakteriseerd aan de hand van een door mij samengesteld kader. Aan de hand van deze karakterschetsen heb ik de speurders vergeleken met elkaar en met de tradities van de misdaadliteratuur.

De gekozen auteurs Margreet Wijnstroom en Ina Bouman hebben allebei meerdere romans geschreven met een vrouwelijke speurder in de hoofdrol. In de verhalen van Wijnstroom was die rol weggelegd voor Ali van Mourik, een oudere dame die zaken oplost in en rond haar woonplaats Bloemendaal. Bouman schreef over haar lesbische speurder, Jos Welling. Beide series passen in de tradities en de geschiedenis van de misdaadliteratuur. Wijnstroom heeft zich duidelijk laten inspireren door Agatha Christie en heeft van Ali van Mourik een moderne 'Miss Marple' gemaakt, terwijl Bouman zich aansluit bij de feministische misdaadromans die op het moment dat zij haar eerste twee romans schreef erg populair waren. Vooral deze romans over Jos Welling zouden in het licht van het feminisme interessant kunnen zijn voor verder onderzoek.

Inleiding

Bij veel mensen gaat er een belletje rinkelen als de naam Agatha Christie genoemd wordt: 'Christie, schreef die geen detectives?' Inderdaad, die Agatha Christie. Bedenker van de karakteristieke speurder Hercule Poirot, maar ook van de (in dit geval belangrijker) slimme oude dame Miss Jane Marple. Miss Marple wist net als Poirot wel raad met een moord of misdaad.

Wat al minder mensen weten is dat er in de Angelsaksische wereld nog veel meer 'Miss Marples' bestaan, zowel oud als jong. Het speuren in misdaadromans werd dan het begin dan wel voornamelijk door mannen gedaan (bijvoorbeeld in de romans over Sherlock Holmes of Auguste C. Dupin), maar de vrouwen bleken er ook wat van te kunnen. Naast de serie misdaadromans waarin Miss Marple een rol speelt, bestaan er nog veel andere Engelse of Amerikaanse detectives met een vrouw in de hoofdrol. Soms treden zij op als amateur detective, dan weer hebben ze hun eigen detectivebureau of zijn ze inspecteur bij de politie. De één is een feministische lesbienne en de ander een echte oude vrijster. Genoeg keus voor de liefhebber van vrouwelijke detectives dus. Maar hoe zit dat eigenlijk in Nederland?

Natuurlijk bestaan er hier detectiveseries met mannelijke speurders in de hoofdrol. Populair zijn onder andere Baantjer, Grijpstra en De Gier en de romans van Havank met Charles C.M. Carlier (alias 'De Schaduw') in de rol van speurder. *Maar zijn er in Nederland ook series waarin vrouwen de speurdersrol op zich nemen?*

Deze vraag (en de cursus 'De Nederlandstalige thriller') was de aanleiding tot het doen van een exploratief onderzoek naar vrouwelijke speurders in de Nederlandstalige misdaadroman, waaruit deze scriptie is voortgevloeid. De werkwijze en opbouw zijn als volgt: ik ben begonnen met het inventariseren van Nederlandse detectives waarin vrouwelijke personages de speurdersrol hadden (zie bijlage I). Uit deze lijst heb ik twee auteurs gekozen die (net als bijv. Agatha Christie) een serie romans over dezelfde speurder hadden geschreven. Dit waren Margreet Wijnstroom en Ina Bouman. Van beide auteurs heb ik vier romans gelezen. Ondertussen ben ik ook gaan zoeken naar een literair-historisch kader en heb ik de geschiedenis van het genre beschreven: eerst een algemeen deel en daarna toegespitst op de vrouwelijke speurder. Hierna heb ik een kader voor karakterisering samengesteld en ben ik dat gaan invullen voor Jos Welling en Ali van Mourik, de speurders die een hoofdrol spelen in de romans van Bouman en Wijnstroom. Deze twee karakterschetsen heb ik uiteindelijk met elkaar vergeleken en ik heb

gekeken of deze twee Nederlandse vrouwelijke speurders binnen de geschiedenis en de traditie passen.
Mijn bevindingen verwerk ik in de conclusie.

2. Geschiedenis van het genre

2.1. Genre

2.1.1. Afbakenen van het onderwerp

Om te kunnen schrijven over misdaadliteratuur is het van belang dit onderwerp enigszins af te bakenen. Misdaadliteratuur is een breed genre waartoe vele romans en korte verhalen kunnen worden gerekend. Verschillende termen worden gebruikt om deze verhalen te omschrijven, waaronder bijvoorbeeld thriller, detectiveroman (detective), mysterie en politieroman. In de studie *Moord en doodslag* (1976) stelt Julian Symons (1976: 7), zelf ook auteur van misdaadliteratuur, dat geschiedschrijvers van de detectiveroman ‘altijd hebben volgehouden dat het [de detectiveroman] een unieke vorm van literatuur is, verschillend van de misdaad- of mysterieroman, niet te verwarren met de politieroman, en nog minder met de vele soorten thrillers.’ De detectiveroman geldt voor de meeste critici als centrale formule waarop andere misdaadromans en thrillers variaties zijn. De belangrijkste twee voorwaarden waaraan volgens hen een detectiveroman moet voldoen, zijn (1) dat er een probleem moet worden gesteld, en (2) dat dit probleem moet worden opgelost door een amateur- of beroepsdetective via het procédé der deductie¹. Om verwarring te voorkomen, is Symons van mening ‘dat de meest praktische benaming de algemene term *misdraadroman* of *suspense-roman* is’. In de geschiedenis van het genre speelt de detectiveroman echter zo’n grote rol, dat deze term verder ook gebruikt zal worden om de romans die vallen onder verschillende subgenres aan te duiden.

2.1.2. Academisch schrijven over misdaadliteratuur

Voor de jaren zestig werd er al wel over misdaadliteratuur geschreven, maar volgens Martin Priestman (2003: 1) werd dit werk voornamelijk gebaseerd op de aanname dat de lezers en auteur al toegewijde fans waren, die graag piekerden over de exacte chronologie van Sherlock Holmes’ levensverhaal. Enige academische ‘credits’ kregen de auteurs wel, maar de liefde voor het genre werd toch vooral gezien als een ‘guilty pleasure’. Priestman (2003: 1): ‘W.H. Auden called it “an addiction like tobacco or alcohol”’. Niet iets om trots op te zijn dus. Vanaf de jaren zestig begint de grens tussen de hoge en lage cultuur echter te vervagen en misdaadverhalen werden vaker onderzocht. In eerste instantie omdat ze een

---

¹ Zie: Symons (1976: 7-10)

groot publiek trokken (wat trekt de lezers aan?). Later werd ook de tekst zelf de moeite waard gevonden om te onderzoeken en tegenwoordig bestaan er duizenden studies over het genre.

Tot en met het begin van de jaren tachtig richtte men zich vooral op de detective, maar hierin werd volgens Priestman verandering gebracht door Julian Symons' studie *Moord en doodslag* (1972).

Priestman (2003: 2): 'it became increasingly relevant to consider the gender, race and class implications'. Het genre werd uitgebreid met de thriller, spionageroman en de politieroman en ontwikkelde zich verder met de vrouwen- en zwarte detectives in de jaren tachtig en negentig.

2.2. Geschiedenis

2.2.1. Het begint met Poe

Wanneer je kijkt naar de ontstaansgeschiedenis van de detectiveroman zijn er volgens Symons (1976: 21) twee stromingen te ontdekken: (1) 'hen die zeggen dat er geen detectiveverhalen konden zijn voordat er een georganiseerde politie en recherche was', en (2) 'hen die voorbeelden van rationele deductie vinden in zulke uiteenlopende bronnen als de Bijbel en Voltaire, en suggereren dat dit vroeger voorbeelden van speurwerk waren.' Voor deze laatste groep begint de detective bij het begin van onze geschiedschrijving, maar voor de eerste groep begint het detectiveverhaal bij Edgar Allan Poe.

De raadsels in de Bijbel en andere vertellingen zullen hier verder buiten beschouwing worden gelaten, maar Symons (1976: 22) stipt in zijn studie nog aan dat er in de achttiende eeuw al een grote hoeveelheid literatuur bestond die zich met misdaad bezighield, namelijk de mysterie- en griezelverhalen, ook wel *gothic novels* genoemd. Symons (1976: 22): 'De schrijvers van *gothic novels* wilden in hun lezers gevoelens opwekken van schrik en verrukking over de afschuwelijke situatie waarin de hoofdpersoon zich bevond, en zij maakten gebruik van mysterieuze gebeurtenissen om die gevoelens te versterken. De oplossing van een raadsel was voor hen niet het voornaamste doel van een boek.' Daarom worden deze verhalen niet gerekend tot de detectiveromans.

Edgar Allen Poe (1809-1849) schreef de eerste detectiveverhalen. Poe werd hierbij geïnspireerd door de *Mémoires* van Vidocq² en inspireerde op zijn beurt direct en indirect weer vele andere auteurs. Volgens Symons (1976: 29-30) is hij 'de onbetwiste vader van het detectiveverhaal'.

Poe's *The Murders in the Rue Morgue* verscheen in 1841 en was het eerste werk waarin gebruik werd gemaakt van het raadsel van de moord in een afgesloten ruimte. Voor dit raadsel bestaan drie mogelijke oplossingen: (1) de moord is gepleegd voor de deur op slot ging of nadat hij weer geopend werd, (2) er is gebruik gemaakt van een of andere mechanische methode zoals een moordwapen dat op een bepaald moment in werking treedt of (3) er bestond een niet voor de hand liggende mogelijkheid voor de moordenaar om zich toegang te verschaffen. In *The Murders in the Rue Morgue* komt Dupin, Poe's speurder, er via deductie achter dat de moordenaar moet zijn binnengekomen door de het raam, dat niet zo hermetisch afgesloten blijkt te zijn als gedacht. Via verdere deducties komt Dupin uit bij de moordenaar, een aan zijn eigenaar ontsnapte orang-oetan.

Na *The Murders in the Rue Morgue* volgden nog *The Mystery of Marie Rogêt* (1842), waarin Dupin vanuit zijn luie stoel een moord oplost door analyse van en deductie uit het materiaal dat hij onder ogen krijgt, en *The Purloined Letter* (gedateerd 1845, maar waarschijnlijk al in 1844 uitgebracht). Dupin lost hierin een mysterie op van een gestolen brief. De dader is al bekend, een minister, maar het bewijs ontbreekt. De politie doorzoekt avond na avond de hotelkamer waarin de minister verblijft en kijken op de meest bizarre plaatsen, maar nergens vinden ze iets. Uiteindelijk bezoekt Dupin de kamer en vindt de brief meteen: de brief ligt in het volle zicht, besmeurd en gekreukeld, op een zó voor de hand liggende plaats dat de politie hem over het hoofd gezien. De schijnbaar meest onwaarschijnlijke mogelijkheid, is in werkelijkheid de meest logische.³ Naast de drie verhalen over Dupin schreef Poe nog verscheidene mysteries (zie: Symons 1976: 32-33).

---

² Eugene François Vidocq (1775-1857) was een Franse misdadiger die in 1811 de eerste chef werd van de Franse politie. Later begon hij het eerste moderne detectivebureau. Hij wordt gezien als de uitvinder van de moderne criminologie. Zijn memoires inspireerden niet alleen Edgar Allen Poe, maar ook andere beroemde schrijvers zoals Victor Hugo en Honoré de Balzac. Zie: Symons (1976: 21-29) en Knight (1980: 8-38)

³ Zie ook: Knight (1980: 39-66)

Poe heeft niet alleen materiaal verschaft voor intriges, maar heeft ook de eerste amateurspeurder⁴ in de literatuur uitgevonden: Chevalier C. Auguste Dupin. De geboorte van de speurneus in de literatuur was een feit. Met Dupin creëerde Poe de traditie van de alwetende amateurdetective en zijn onhandige assistent die het verhaal vertelt, waardoor de briljante intelligentie van de detective nog beter tot zijn recht komt. Deze traditie werd bijna een eeuw lang voortgezet door andere auteurs (denk aan: Holmes en zijn Watson of Poirot en Hastings) en wordt ook nu nog gebruikt (auteur Elizabeth George schrijft bijvoorbeeld over de speurder Lynley en zijn assistente Barbara Havers).

Met Dupin creëerde Edgar Allen Poe een intelligente, onfeilbare, op zichzelf staande held. Dupin is net als de andere speurders (gecreëerd door Britse auteurs) een echte 'gentleman', maar twee dingen onderscheiden hem van de rest. Allereerst is Dupin niet Brits, maar Frans en leeft hij in een andere cultuur dan die waar zijn collega's zich bevinden en ten tweede is hij afgesneden van zijn eigen klasse (Knight 1980: 39). Hij prefereert een intellectueel leven ('Books, indeed, were his only luxuries') en verdient maar weinig geld. Symons (1976: 34): 'Poe schiep Dupin naar zijn eigen beeld, of liever gezegd naar het beeld van hemzelf zoals hij had willen zijn [...]. Hij lost problemen waarmee hij geconfronteerd wordt op door pure analytische deductie. Dupin, aristocratisch, arrogant en schijnbaar alwetend, is zoals Poe dikwijls wenste dat hij zelf geweest was, een emotieloze, redenerende machine.'

2.2.2. Wilkie Collins: eerste grote detectiveroman?

Poe wordt geroemd als de vader van het detectiveverhaal, maar hij schreef enkel korte verhalen over Dupin en geen romans. Over het algemeen wordt *The Moonstone* (1868) van Wilkie Collins (1824-1889) bestempeld als de eerste grote detectiveroman, maar in *Moord en doodslag* betwist Symons (1976: 46) dit: 'Het lijkt geen twijfel dat de eerste detectiveroman, nog vóór Collins en Gaboriau, *The Notting Hill Mystery* was. Het werd in boekvorm in 1865 gepubliceerd, drie jaar voor *The Moonstone*, maar het verscheen voor het eerst in het tijdschrift 'Once a Week', dat met de publikatie ervan begon in november 1862, en ermee doorging tot ver in het volgende jaar. Dat is dus zonder enige twijfel de eerste detectiveroman.' Over de vermoedelijke auteur, Charles Felix, is verder weinig bekend.

Volgens Symons (1976: 47) mag 'dit eerbewijs aan de geest van Charles Felix geen afbreuk doen aan de waardering voor Collins.' Collins schreef naast *The Moonstone* nog vele andere romans en verhalen met

---

⁴ De eerste rechercheur in de Engelse literatuur werd gecreëerd door Dickens. Zie: Symons (1976: 41)

detective-elementen, waarvan *The Woman in White* (1869) wordt gezien als zijn levendigste werk, met de meest gedenkwaardige personages.⁵ Symons (1976: 44): ‘De wendingen van de intrige zijn altijd ingenieus en dikwijls onverwacht, en het is niet verbazingwekkend dat Collins als samenvatting van zijn carrière op zijn grafsteen koos: ‘Auteur van *The Woman in White* en andere literair werk.’

2.2.3. En Conan Doyle schiep: Sherlock Holmes

Sherlock Holmes: de naam is een synoniem geworden voor de detective; hij is met groot succes geparodieerd, geïmiteerd en herschapen in alle media, aldus Stephen Knight (1980: 67) aan het begin van het hoofdstuk dat hij wijdt aan Sherlock Holmes in zijn boek *Form and Ideology in Crime Fiction* (1980: 67-106).

Holmes’ geestelijke vader, Sir Arthur Conan Doyle (1859-1930), was een arts die met freelance schrijfwerk wat geld bij wilde verdienen. Vanwege dit streven (een extra zakcentje) kwam hij al snel uit bij de populaire detectiveverhalen. Doyle vond de detectives die in die tijd (rond 1886) werden geschreven onzin, omdat de auteurs het oplossen van een mysterie altijd af lieten hangen van een of andere toevalligheid. Hij was van mening dat de detective zijn successen moest behalen met het gebruiken van zijn eigen hersenen.

De eerste roman over Holmes, *A Study in Scarlet* (geschreven in 1886), werd door verschillende uitgevers geweigerd en uiteindelijk gepubliceerd in *Beeton’s Christmas Annual* (1887). Veel aandacht werd er niet aan besteed, maar een Amerikaanse redacteur van *Lippincott’s Magazine* kreeg het onder ogen, en vond het interessant en Doyle werd gevraagd een boek te schrijven voor het tijdschrift. *The Sign of the Four* verscheen in 1890 bij Lippincott’s en een jaar later als *The Sign of Four* (sindsdien de gebruikelijke titel) in Londen.

De twee romans (en ook de twee andere lange verhalen over Holmes) kunnen niet als een succes beschouwd worden. Dit in tegenstelling tot de figuur van de de speurder Holmes zelf, die snel aan populariteit wint. Bij het creëren van een personage dat aan zijn eisen voor een goede speurder voldeed, liet Doyle zich inspireren door zijn eigen leraar, Dr. Joseph Bell, chirurg in het ziekenhuis van Edinburgh, die zijn uiterlijk, manier van doen en stijl van deduceren aan Holmes leende. Hoewel Bell

---

⁵ Zie: Symons (1976: 44)

model stond, bleef Holmes toch een product van Doyles eigen fantasie. Symons (1976: 60): 'In zekere zin wás Doyle Sherlock Holmes (hij toonde zijn capaciteiten in de analyse van meer dan één echte moordzaak), net zoals men maar een foto hoeft te bekijken om te zien dat hij ook wel iets van Watson weghad.'

Als Holmes voor het eerst ten tonele verschijnt, gebruikt hij verdovende middelen (Symons (1976: 60): 'in het begin van *The Sign of Four* neemt hij al maandenlang drie cocaïne-injecties per dag') en heeft hij last van neerslachtige buien, die ervoor zorgen dat hij dagenlang slechts op een sofa ligt zonder een spier te bewegen. Symons schrijft verder over hem dat hij 'op zelfingenomen wijze trots is op het feit dat hij op vele gebieden totaal onwetend' is. In verdere verhalen over Holmes wordt zijn karakter ietwat aangepast. Cocaïne gebruikte hij alleen 'als protest tegen de eentonigheid van het bestaan' en hij blijkt toch over een flinke hoeveelheid kennis te kunnen beschikken. Volgens Symons (1976: 61) blijkt daaruit gedeeltelijk 'de geringe waarde die Doyle aan de verhalen hechtte, en gedeeltelijk de behoefte om van Holmes een sympathiekere figuur te maken, een behoefte die met elke serie verhalen dringender werd.' Langzaamaan wordt de lezer op de hoogte gebracht van de verbazingwekkende hoeveelheid kennis die Holmes heeft. Hij bezit verscheidene gaven die hem helpen bij zijn speurwerk en is een meester in vermommingen.⁶

Na het schrijven van twee series over Sherlock Holmes is Conan Doyle klaar met zijn speurder. Aan een vriend schrijft hij over Holmes: 'Ik heb er zo genoeg van dat ik tegenover hem hetzelfde gevoel heb als ten opzichte van paté de foie gras, waarvan ik eens teveel heb gegeten, zodat ik vandaag de dag nog misselijk wordt als ik alleen de naam al hoor.' (Symons 1976: 67) Om van zijn personage af te komen laat Doyle Holmes en zijn aartsvijand Moriarty aan het eind van de tweede serie van de rotsen bij de watervallen van Reichenbach storten. Ondanks de vele smeebedes van fans en tijdschriften die hem veel geld boden voor een nieuwe reeks verhalen, zwichtte Conan Doyle pas na acht jaar en schreef hij een roman waarin Holmes een rol speelde, *The Hound of the Baskervilles* (1902). Een jaar later verscheen het eerste korte verhaal in een nieuwe serie. Symons (1976: 68): 'Vanaf dat tijdstip deed hij geen moeite meer om zich van Holmes te ontdoen, maar hij bleef geïrriteerd over het belang dat er aan de belevenissen van de speurder werd gehecht.' In totaal heeft sir Arthur Conan Doyle tussen 1887 en 1927 vier romans en ruim vijftig verhalen gepubliceerd waarin Holmes een rol speelde.

---

⁶ Zie: Symons (1976: 61-63)

Terwijl Holmes nog steeds enkel korte verhalen over zijn speurder schreef, begon in het begin van de twintigste eeuw ook het lange verhaal, ofwel de roman op te komen. In het begin werd dit nog gedaan als 'een halfslachtige poging om het hele genre belachelijk te maken' (Symons 1976: 83), maar Edmund Clerihew Bentley (1875-1956) laat zien dat de grens tussen het komische en het serieuze maar smal is. Zijn roman *Trent's Last Case* (1913) is de bekendste roman uit deze periode. Bentleys idee was om een boek te schrijven dat 'luchtig van toon' was, omdat hij 'een hekel had aan zowel de eigenwaan als de ernst van Holmes' (Symons 1976: 84). Hij laat zijn roman beginnen bij het laatste hoofdstuk 'waarin Gasket [Bentleys speurder] verstomd staat bij de onthulling van wat er in werkelijkheid gebeurd is, en werkte daarvandaan terug', aldus Symons in *Moord en doodslag* (1976: 84). De roman was een groot succes en meer auteurs gingen langere detectiveverhalen schrijven.⁷

2.2.4. Agatha Christie: Koningin van de misdaad

De populariteit die Sherlock Holmes als personage geniet, geniet Agatha Christie⁸ (1890-1976) als schrijfster van detectives. Tot op heden zijn er van haar ruim vier miljard werken gedrukt.

Haar eerste detectiveverhaal, *The Mysterious Affair at Styles*, schreef Christie in 1917, maar de roman werd pas in 1921 uitgegeven. Symons (1976: 88): 'Een zeer aparte detective werd er in ten tonele gevoerd, de Belg Hercule Poirot, wiens uiterlijk op de lezer de indruk maakt van een soort ei met een snor, en een buitengewoon stompzinige Watson in de persoon van Captain Hastings.' Het boek leidde de periode in waarin 'het detectiveverhaal beschouwd werd als niet meer dan een ingewikkelde puzzel, en waarin men in toenemende mate voelde dat belangstelling voor het lot van de personages niet alleen onnodig was, maar ook ongewenst' (Symons 1976: 88). Deze periode zou later bekend worden als de bloeiperiode van de detective.

In deze bloeiperiode werden er regels vastgelegd waaraan een detectiveverhaal zou moeten voldoen. Er waren regels voor het probleem, de oplossing ervan en de speurder zelf. Symons (1976: 89): 'De detective was de figuur waar alles om draaide. Wat voor soort persoon moest hij zijn?' Volgens Freeman⁹ ging het om 'een vertoon van hersengymnastiek' en had je hiervoor een intellectuele of

---

⁷ Zie: Symons (1976: 82-88)

⁸ <http://www.agathachristie.com/>

⁹ R. Austin Freeman (1862-1943), auteur en bedenker van speurder dr. Thorndyke

wetenschappelijk onderlegde detective nodig. Een andere auteur, W.H. Wright, vond dat de detective ‘een man met een groot en fascinerend talent – een man tegelijkertijd menselijk en ongewoon, kleurrijk en begaafd’ moest zijn. Ook hij was het er mee eens dat ‘de verstandelijke analyse de hoofdmoot van het verhaal behoorde te vormen’. Wanneer het ging om de misdaad, ging de voorkeur uit naar moord.¹⁰

Christies eerste grote succes in die tijd was haar *The Murder of Roger Ackroyd* (1926)¹¹. Al na een paar weken was een tweede druk noodzakelijk. Het bijzondere aan dit verhaal was dat de verteller (de plaatselijke dokter, dr. Shepherd) uiteindelijk de moordenaar bleek te zijn. Hercule Poirot verscheen in totaal in drieëndertig romans en vijfenveertig korte verhalen, waaronder nog twee zeer beroemde verhalen: *Murder on the Orient Express* (1934) en *Death on the Nile* (1937). In 1975 verschijnt *Curtain* waarin Christie Poirot laat sterven. Opvallend is dat ze dit verhaal al in 1940 schreef, omdat ze klaar was met het personage, maar vanwege de immense populariteit van het Belgische mannetje heeft gewacht met publiceren.

Naast Poirot creëerde Agatha Christie ook een vrouwelijke speurder, genaamd Miss Jane Marple. Ook over miss Marple schreef ze in 1940 al het laatste verhaal, *Sleeping Murder*, dat eveneens pas vele jaren later, na Christies dood in 1976, werd uitgebracht. Miss Marple overleeft haar laatste zaak in tegenstelling tot Poirot wel. Ze verschijnt voor het eerst in het korte verhaal *The Tuesday Night Club* (1926). De eerste roman waarin Marple voor speurder speelt, is *The Murder at the Vicarage* (1930). Volgens Knight (1980: 129) representeert Miss Marple de vrouwelijke methode die Christie uiteenzet voor Caroline Shepherd in *The Murder of Roger Ackroyd*. Shepherd is een oude vrijster die roddelt, intuïtief oordeelt over mensen, aardig en sluw (net als Miss Jane Marple) alleen mist Caroline het speurdersgen. Marple kan worden gezien als een burgerlijke anti-heldin, een klein vrouwtje die slaagt waar andere falen (voornamelijk de politie en haar neef Raymond die misdaadromans schrijft). In totaal schreef Christie twaalf romans en twintig korte verhalen waarin een rol voor Miss Marple was weggelegd.

---

¹⁰ Zie: Symons (1976: 89-93)

¹¹ Zie ook: Knight (1980: 107-134)

2.2.5. De 'hardboiled' detective

De 'hardboiled' detectives werden geboren in de Amerikaanse goedkope tijdschriften die in de jaren twintig erg populair waren (Symons 1976: 118). De opkomst van het 'hardboiled' genre viel samen met de toename van corruptie binnen de Amerikaanse samenleving. Gangsters kregen steeds meer macht en werden geaccepteerd door mensen met maatschappelijk aanzien.

Deze (Amerikaanse) 'hardboiled' detective was in alle opzichten het tegenovergestelde van de speurders uit de Britse traditie en de bloeiperiode van het genre in de jaren twintig en dertig. Symons (1976: 118) schrijft hierover: 'De 'hardboiled' detective leefde in een andere wereld dan de Grote Speurder. Terwijl de Grote Speurder geweld vermeed en vaak verachtte, was het voor de 'hardboiled' detective iets net zo gewoons als eten en drinken [...]. Het taalgebruik van de grote Speurder was gekunsteld of kleurloos, dat van de 'hardboiled' detective was scherp als sigarenrook of knoflook. De Grote Speurder was alwetend, en geloofde in de absolute macht van de rede. De 'hardboiled' detective ging instinctmatig te werk, maakte net zo goed fouten als iedereen, en vertrouwde op zijn revolver.'

Eén van de bekendste auteurs van het 'hardboiled' genre, Raymond Chandler¹², werd ook voor het eerst gepubliceerd in één van de goedkope Amerikaanse tijdschriften (*Blackmailers don't shoot*, 1933). Het betreffende tijdschrift 'Black Mask', stond van 1920 tot 1936 onder redactie van Captain Joseph T. Shaw, de 'ontdekker' van een andere beroemde 'hardboiled' auteur en groot voorbeeld van Chandler: Dashiell Hammett (1894-1961).

Chandler (1888-1959) begon pas laat met het schrijven van misdaadverhalen. Hij publiceerde korte verhalen in het eerder genoemde tijdschrift 'Black Mask', maar zijn reputatie heeft hij te danken aan zijn zeven romans. De eerste, *The Big Sleep*, stamt uit 1939 en draaide om Chandlers held, Philip Marlowe. (Symons 1976: 123)

Marlowe is een echte 'hardboiled' detective, een cynische, gangsterachtige figuur die niet bang is om geweld te gebruiken. Het belangrijkste aan Marlowe zijn echter niet de handelingen die Chandler hem laat uitvoeren, maar de taal en timing die hij hem meegeeft. Hierover schrijft Symons (1976: 123): 'Chandler had een goed gevoel voor de klankwaarde van woorden, en bovendien een zeer scherp oog

---

¹² Zie ook: Knight (1980: 135-167)

voor plaatsen, dingen, mensen en sarcastische opmerkingen, die bijna altijd perfect van toon en timing zijn.’ Symons is ook van mening dat Chandler niet gelezen wordt vanwege de intriges die hij verzint, maar ‘vanwege zijn manier van schrijven, en pas daarna vanwege het Californische decor, de grappen, de sociale observatie, de persoon Marlowe.’ (1976: 124)

Volgens Chandler zelf was het Hammett die “de moord teruggaf aan het soort lieden dat een moord begaat om een bepaalde reden, niet alleen maar om een lijk te produceren; en met normale, voorhanden zijnde middelen, niet met handgemaakte duelleerpistolen, curare en tropische vissen.” (Symons 1976: 119) Dit is volgens Symons ‘slechts gedeeltelijk juist, of liever gezegd onjuist wat betreft de stilzwijgende gevolgtrekking dat Hammett realistisch schreef in de ware zin van het woord. Wat zijn verhalen wél bezitten, zelfs de vroegste en de minst goede, is een geheel eigen sfeer. Die sfeer is gedeeltelijk te danken aan de sobere stijl, waarbij het mes gezet is in alle oppervlakkige beschrijvingen, gedeeltelijk aan zijn bekendheid met het echte recherchewerk, en gedeeltelijk aan zijn bedachtzaam-cynische manier van schrijven.’ (1976: 119)

Hammett schreef vijf volledige romans (*Red Harvest* en *The Dain Curse* (beide 1929), *The Maltese Falcon* (1930), *The Glass Key* (1931) en *The Thin Man* (1934)) en behaalde hiermee, net als Chandler, zijn grootste successen (Symons 1976: 119). ‘Zijn detectives ‘Sam Spade in *The Maltese Falcon*, Ned Beaumont in *The Glass Key*, zijn bijna maar net niet helemaal oneerlijk. Uiteindelijk voldoen zij aan de eisen van een soort gerechtigheid, en niet aan die van liefde of vriendschap.’ (Symons 1976: 120) Hammett handhaafde het raadselement van de klassieke detective (wie heeft het gedaan?). ‘*The Maltese Falcon* en *The Glass Key* bieden een verscheidenheid aan personages en scènes die hun weerga niet kennen in het misdaadverhaal, en die alle neergezet zijn met een Dickensiaans gevoel voor de waarheid in karikatuur.’ (Symons 1976: 120)

Vrouwelijke speurders

2.3. Het begin

2.3.1. Gothic novels en sensation fiction

De geschiedenis van de vrouwelijke speurder in misdaadromans loopt min of meer parallel aan de ontstaansgeschiedenis van het genre. Volgens Maureen T. Reddy (2003: 191) wordt er door Ann Radcliffe al in 1796 een roman (*The Mysteries of Udolpho*) geschreven waarin de vrouwelijke hoofdpersoon de speurderschoenen aantrekt. Ook Jane Austen laat haar Catherine Morland in *Northanger Abbey* (1817, maar al eerder geschreven) wat rondneuzen in navolging van Radcliffe's Emily. Alleen worden deze romans eerder gerekend tot de 'gothic novels' dan tot het genre van de detective.

In het Victoriaanse tijdperk vloeit er uit de 'gothic fiction' een ander genre voort: 'sensation fiction'. Hierin komt de vrouw vooral voor als slachtoffer of slechterik, maar Wilkie Collins laat naast zijn mannelijke detective een vrouw meelopen (Marian Halcombe). Halcombe wordt door hem neergezet als een slimme, maar onaantrekkelijke vrouw, die ongelukkig is in de liefde. Haar minder intelligente zus, het slachtoffer, wordt beschreven als knap en vindt wel een man, waarmee volgens Reddy het stereotype wordt bevestigd (Reddy 2003: 192).

2.3.2. Vrouwen in de tijd van Holmes

Ook in Arthur Conan Doyle's verhalen over Sherlock Holmes kunnen vrouwen niet als gelijkwaardige detectives fungeren. In de wereld van de immens populaire Holmes zijn vrouwen kwetsbare schepsels die beschermd moeten worden of een bedreiging vormen voor het mannelijk gezag dat moet worden behouden. Zelfs zijn grote liefde, Irene Adler, die net zo slim is als hij, mag haar gave niet gebruiken voor spoorwerk.

In dezelfde tijd dat Holmes werd geboren en populair werd, verschenen er ook romans, geschreven door vrouwen, met een vrouwelijke speurder in de hoofdrol, maar geen van hen werd zo populair als Holmes. De detectives Loveday Brooke (*The Experiences of Loveday Brooke, Lady Detective*, 1893-1894) en Florance Cusack (verhalen gepubliceerd in een tijdschrift, 1899-1900) kunnen bijvoorbeeld volgens

Reddy (2003: 192) worden gezien als de voorlopers van de ‘boom in feminist detective fiction’ zo’n honderd jaar later.

In de jaren tussen Holmes en de eerste feministische detectives (jaren zeventig) schreven vrouwen vooral over mannelijke detectives. Als er eens een vrouwelijke speurder voorkwam, waren dit meestal nieuwsgierige oude vrijsters of de rechterhand van een mannelijke detective. Zoals eerder al vermeld, schreef ook de ‘Queen of Crime’ Agatha Christie in eerste instantie over een man, Hercule Poirot. Pas tien jaar later ontstond haar Miss (Jane) Marple, bij wie het imago ‘nieuwsgierige oude vrijster’ zeker past. In *The Oxford Companion to Crime and Mystery Writing* (1999: 278) wordt over miss Marple geschreven dat ze ‘a very unlikely investigator of crime’ is en dat ze handig gebruik maakt van haar achtergrond, voorkomen en leeftijd (‘they camouflage her detective abilities and agile mind’). Volgens Reddy (2003: 193) ziet de lokale politie miss Marple als ‘an interfering old pussy’, meer een last dan een zege dus.

2.3.3. De vrouwonvriendelijke ‘hardboiled detective’

De opkomst van het hardboiled genre in de VS (jaren twintig) zorgt ervoor dat vrouwelijke speurders niet meer serieus worden genomen en als amateurs worden gezien. In die tijd was het voor een vrouw ongebruikelijk om te werken bij de politie en dus ook om te fungeren als privédetective, zowel in de echte als in de fictieve wereld. Volgens Reddy (2003: 193) was de vrouw in de hardboiled detective of een gevaarlijke verleidelijke slechterik of het verzorgende, onbelangrijke hulpje.

Dat vrouwen worden gezien als verleiding komt ook terug in de late jaren vijftig en jaren zestig wanneer de ‘sexpot private eyes’ worden geschreven. Volgens Reddy (2003: 195) waren deze bedoeld om de mannelijke fantasie aan te spreken en fungeerden de vrouwen in romans met titels als *Private Eye* (1959)¹³, waarbij de nadruk vooral lag op het beschrijven van het lichaam van de speurder en haar seksualiteit.

---

¹³ In *Private Eye* van Henry Kane wordt de speurdersrol vervuld door Marla Trent. Trent mag dan slim genoeg zijn om een zaak op te lossen, maar de nadruk ligt op haar uiterlijk. Op de voorkant van de boeken wordt ze aangeprezen als ‘a beautiful body with a brain to match’ en worden haar ‘amazing brain (and body)’ aangeprezen. Op de kaft van een Nederlandse vertaling staat zelfs: ‘Een mooie vrouw met – hoe is het mogelijk? – goede hersens.’ Niet echt een compliment voor de vrouwelijke speurder. *Private Eye* is de enige roman waarin Trent de hoofdrol speelt. In een latere roman laat Kane haar enkel nog fungeren als hulpje van zijn mannelijke detective, Peter Chambers (*Kisses of Death*, 1962).

2.4. Moderne vrouwelijke speurders

2.4.1. Feminisme en de eerste vrouwelijke privédetective

Voor de tweede helft van de twintigste eeuw bestond het veld dus voornamelijk uit cartooneske vrouwelijke privé detectives en stereotype nieuwsgierige ouwe vrijsters zoals Miss Jane Marple. Dit veranderde toen Amanda Cross (pseudoniem van Carolyn Gold Heilbrun) haar eerste Kate Fansler roman uitbracht in 1964 (*In the Last Analysis*). Haar eerste twee boeken zijn nog vooral traditioneel en laten de vrouw slechts fungeren als amateur detective, maar haar derde boek, *Poetic Justice* (1970) breekt met dit patroon. Volgens Reddy (2003: 195) stapt Cross in deze roman af van de traditionele voortgang in een misdadroman (van wanorde naar orde) en richt zich meer op het aanvechten van de heersende sociale orde en de onderdrukking van vrouwen. Haar Kate doceert literatuur op een prestigieuze universiteit. In de romans ligt de nadruk op feministische bezorgdheid en het belang van werk en vriendschap in het leven van een vrouw. Dit in tegenstelling tot waar de focus normaal lag, bij de romantiek.

In 1972 publiceert P.D. James haar eerste roman, *An Unsuitable Job for a Woman*. Hierin speelt voor het eerst een vrouwelijke privé detective de hoofdrol. Cordelia Gray is slechts tweeëntwintig en volgens de critici te jong om een expert te zijn, maar in tegenstelling tot haar voorgangers, is ze dit ook niet. Ze is bijna per ongeluk een privédetective geworden toen haar partner zelfmoord pleegde en haar het detectivebureau en een pistool naliet. Net als in de mannelijke hardboiled detectives is Cordelia op zichzelf en vervreemd van haar omgeving en ook wordt ze voortdurend tegengewerkt. Bij haar komt dit echter voornamelijk doordat ze een vrouw is in een mannenwereld.

Cordelia Gray is geen lang leven beschoren. James schrijft nog een roman met haar in de hoofdrol (*The Skull Beneath the Skin*, 1982), waarin Gray stuntelend een zaak probeert op te lossen, hierin faalt en zich uiteindelijk maar richt op het vinden van zoekgeraakte huisdieren. James richt zich dan weer op haar mannelijke hoofdrolspeler, Adam Dalgliesh. Volgens Reddy (2003: 196) wordt James hierdoor meestal niet gezien als de schepper van de eerste moderne vrouwelijke privédetective en gaat deze eer naar Marcia Muller, die haar Sharon McCone series laat beginnen met *Edwin of the Iron Shoes* in 1977. Tegen de tijd dat Mullers eerste boek uitkwam, waren liberale feministische ideeën al doorgedrongen tot het publieke besef en begon de dominante ideologie een klein beetje te veranderen. Vrouwen begonnen

bijvoorbeeld te werken in posities die voorheen slechts voor mannen bereikbaar waren. Er was dus publiek voor de liberale feministische romans van Muller en samen met haar verschenen er in de jaren tachtig meer privé detectives, gecreëerd door Sara Paretsky, Sue Grafton en Liza Cody. Deze romans neigen weer meer richting het hardboiled genre, maar met een verschil, want waar de mannen erg op zichzelf zijn, creëren de vrouwelijke detectives sterke vriendschapsnetwerken om de eenzaamheid draagbaar te maken (Reddy 2003: 198).

2.4.2. Liefde en relaties

Van alle in de vorige paragraaf genoemde vrouwelijke speurders heeft alleen Sharon McCone een serieuze heteroseksuele relatie en verweeft alleen haar 'moeder' (Marcia Muller) romantische plots door de misdaadroman. Volgens Reddy (2003: 198) betekenen relaties met mannen voor de andere detectives (V.I. Warshawski van Paretsky, Kinsey Millhone van Grafton en Cody's Anna Lee) altijd een bedreiging voor hun met moeite verkregen onafhankelijkheid.

Een van de interessantste ontwikkelingen in deze jaren van bloei van de feministische detectives (de jaren tachtig) was de lesbische detective roman. Katherine V. Forrest met haar Kate Delafield serie was hierbij een van de belangrijkste auteurs. In tegenstelling tot andere lesbische detective series van die tijd begint Forrest niet met het 'uit de kast komen' van haar hoofdpersonage, maar Kates homoseksualiteit wordt gepresenteerd als een feit dat de lezers maar moeten accepteren (Reddy 2003: 200).

2.4.3. Zwarte vrouwelijke detectives en laatste ontwikkelingen

Ondanks het feit dat er in de jaren tachtig dus veel vrouwelijke detectives ontstonden, kwamen er geen romans uit met een zwarte vrouw als detective. Dit veranderde in de jaren negentig. Tegenwoordig zijn er zo'n dertien series geschreven door zwarte vrouwelijke auteurs die gaan over zwarte vrouwelijke detectives en ook verschillende romans door en over andere gekleurde vrouwen. Volgens Reddy (2003: 202) komt de grootste groep zwarte vrouwelijke auteurs die misdaadverhalen schrijven uit de Verenigde Staten. De meeste detectives in hun romans zijn amateurs, maar Valerie Wilson Wesley heeft een professionele detective gecreëerd genaamd Tara Hayle (voor het eerst in *When Death Comes Stealing*, 1990).

Ook is er een nieuwe variant in opkomst waarin de vrouwelijke detective leeft in een postfeministische wereld. Het feministische werk is al gedaan en het is tijd voor vrouwen om te stoppen met het serieuze

en weer eens lol te gaan maken (met mannen), zoals bijvoorbeeld Stephanie Plum uit de romans van Janet Evanovich. Een andere moderne variant van postfeministische misdaadfictie is het medische/politie onderzoek naar seriemoordenaars met een vrouwelijke dokter in de speurdersrol. Deze variant begon met het veel geprezen en bekroonde *Postmortem* van Patricia Cornwell in 1990 en is sindsdien niet meer weg te denken.¹⁴

---

¹⁴ Zie: Maureen T. Reddy, 'Women detectives'. In: Priestman, Martin. *The Cambridge Companion to Crime Fiction*. Cambridge University Press 2003 (p. 191-207)

4. Karakterisering

Om een goede vergelijking te kunnen maken, heb ik ervoor gekozen een kader samen te stellen aan de hand waarvan ik de speurders zal karakteriseren. Eerst zal ik de onderdelen van het kader toelichten en daarna invullen voor beide speurders. In het volgende hoofdstuk zal ik de twee karakterschetsen tegenover elkaar zetten en vergelijken.

4.1. Het kader: toelichting

4.1.1. Personalia

De persoonlijke gegevens van beide speurders. Voornaam, achternaam en leeftijd (voor zover die bekend is) worden hier vermeld. Verder een korte bespreking van de plaatsen waar de speurders wonen in de verschillende romans en wat zij zoal doen in hun vrije tijd (hobby's).

4.1.2. Uiterlijk

Voor zover er uiterlijke kenmerken worden genoemd in de romans, zal er een schets worden gegeven van hoe de twee speurders eruitzien.

4.1.3. Karakter

Er zijn verschillende karaktereigenschappen die kunnen worden gezien als 'typische speurderseigenschappen'. Nieuwsgierigheid is daar een van, maar ook vastberadenheid, perfectionisme en intelligentie zijn eigenschappen die een speurder goed kan gebruiken. Welke karaktereigenschappen bezitten beide speurders?

4.1.4. Omgeving en milieu

De omgeving van de speurder speelt vaak een rol in het verhaal. Vrienden of bekenden komen in moeilijkheden, er gebeurt iets in het dorp of de stad waar ze wonen en op die manier rollen ze weer in een nieuw avontuur. Niet alleen plaatsen in Nederland spelen een rol, maar ook wordt er af en toe een uitstapje gemaakt naar het buitenland (door de speurder zelf, door vrienden of door de criminelen).

Wanneer er gekeken wordt naar het milieu gaat het om het 'soort mensen' waar de speurder zich mee inlaat of zich tussen bevindt. Komen alle vrienden uit de hogere kringen of juist alleen uit de lagere

kringen van de bevolking? De verschillende milieus waar de speurders zich in bewegen, kunnen ook van betekenis zijn bij de zaken waar ze mee te maken krijgen of die ze op proberen te lossen. Verder zorgen de mensen uit de verschillende milieus en de omgeving waar zij zich in bevinden natuurlijk voor omkleding van het verhaal.

4.1.5. Liefde en vriendschap

Ondanks het feit dat detectives vaak vrij platte karakters zijn (denk aan de 'hard-boiled detective') en weinig ontwikkeling doormaken, onderhouden beide vrouwelijke speurders wel vriendschappen en zelfs liefdesrelaties. De relaties hangen vaak samen met de problemen die moeten worden opgelost. Vrienden komen in de problemen of relaties ontstaan door samen te werken. Deze vriendschappen en liefdesrelaties kunnen er ook voor zorgen dat de speurders menselijker worden en minder platte karakters zijn.

4.1.6. Genre en soort speurder

In het eerste hoofdstuk heb ik laten zien dat er door de jaren heen verschillende soorten misdaadromans zijn geschreven. Verschillende (beroemde) detectives passeerden de revue en vanaf het begin af aan zijn er verschillende tradities ontstaan. Voorbeelden daarvan zijn de 'hard-boiled detective', de speurende oude dame (Miss Marple) en de feministische detectives. Er zijn dus verschillende soorten speurders en hierop wordt nog steeds voortgeborduurd. Ook in de romans van Wijnstroom en Bouman zijn deze tradities nog te herkennen en daarom besteed ik hier per speurder ook enige aandacht aan.

4.1.7. Soort zaken

In misdaadromans kan het draaien om verschillende soorten misdaden. Moord, diefstal en ontvoering zijn een paar voorbeelden. Soms hangen verschillende zaken met elkaar samen. Illegale praktijken die op het punt staan ontdekt te worden, kunnen leiden tot ontvoering en moord. De speurder kan direct of indirect bij een zaak betrokken zijn. Het kan een vriend of kennis zijn die wordt vermoord of een toevallige samenloop van omstandigheden die ervoor zorgen dat de speurder ergens meer achter zoekt.

4.1.8. Bijzonderheden

Dingen die me zijn opgevallen aan de romans, maar die ik niet in het bovengenoemde kader kan plaatsten, zal ik hier uiteenzetten.

4.2. Karakterschets Ali van Mourik

4.2.1. Personalia

Ali van Mourik 'zit' naar eigen zeggen 'nog aan de goeie kant van de zeventig' (Wijnstroom 1998: 96). Ze is gepensioneerd lerares Engels en woont in het Nederlandse Bloemendaal aan het Kinheimplein.

Meerdere keren wordt er gerefereerd aan haar propvolle, popperige huisje:

Haar in normale omstandigheden al propvolle huisje aan het Kinheimplein in Bloemendaal bood nu helemaal de aanblik van een papieren slagveld.' (Wijnstroom 1998: 71)

Een lange man schudde zich als een hond en belde aan bij een pront rijtjeshuisje. Achter de kleurige luiken zouden hem, zo wist hij, de vertrouwde geuren van een Hollands binnenhuis verwelkomen – dat ondefinieerbare kruidige dat hij zich herinnerde van vroeger. (Wijnstroom 1996: 5)

In haar vrije tijd speelt ze graag een potje golf op de Kennemer Golf en staat ze langs de lijn op het hockeyveld. De golfbaan en hockeyclub met hun leden vormen in verschillende romans ook de achtergrond voor de misdaden of de omkleiding van het verhaal.

Van de damestee sloeg nu de medespeelster van het fenomeen af. Dat figuurtje herkende hij al van verre: het was een ouder lid, dat regelmatig bij hem leste en met wie hij op vertrouwelijke voet stond. [...] Zijn grijzende leerlinge was nu ook genaderd en riep hem toe: 'Zou je voor mij ook niet eens klappen? Of ben je wéér niet tevreden?' 'Het kan altijd beter. Je liet je linkerhand weer los.' 'Wat een opgewekte natuur hebben die Schotten toch,' verzuchtte Ali van Mourik, 'echte levensgenieters!' (Wijnstroom 1996: 73)

Naast het spelen van golf en het aanmoedigen van de hockeyers van Bloemendaal leest ze, hoe kan het ook anders, graag misdaadromans. Hieraan wordt gerefereerd in *Familiespel* wanneer Ali's vriend Karel wordt beschreven voor de lezer: 'Hij leek in niets op de tobberige politiemensen met huiselijke moeilijkheden die Ali's geliefde Britse en Duitse krimi's [misdraadromans] bevolkten.' (Wijnstroom 1998: 102)

Ook is ze vaak te vinden in haar stamcafé Vanouds 't Hemeltje. Hier ontmoet ze vrienden en kennissen, maar komt ze ook tijdens haar speurwerk.

Dat gaf Ali een goed excuus om zich weer eens in het dorpscafé Vanouds 't Hemeltje te vertonen. [...] Na een warme begroeting door de uitbater die haar ongevraagd een ijskoud hassebassie inschonk ('Heb ik uw lijfdrankie niet goed onthouden?'), keek Ali tevreden rond. (Wijnstroom 1996: 75)

4.2.2. Uiterlijk

Ali van Mourik wordt dan wel de Miss Marple van Bloemendaal genoemd, maar een grijze oude dame met een knotje en breinaalden is ze niet. Ze is een pittige tante en dit komt ook in haar uiterlijk terug. Ze heeft kort haar met een peper-en-zout kleur en sprekende, ietwat loensende ogen en is klein van stuk.

Ali van Mourik fronste kwaad haar voorhoofd. Haar spiegelbeeld fronste terug: een opstandig koppie met peper-en-zout haar, felle oogjes onder zware wenkbrauwen, lachrimpels die een periode van werkeloosheid beleefden. (Wijnstroom 1998: 71)

Door haar licht loensende oogopslag leek het of Ali van Mourik constant de spot dreef met de wereld om haar heen. (Wijnstroom 1999: 42)

4.2.3. Karakter

Ali wordt door andere personages omschreven als een 'goed van de tongriem gesneden vrouwmens' (Wijnstroom 1998: 101), 'dat originele mens met haar licht loensende, plagerige ogen en haar grote hart' (Wijnstroom 1996: 7) en een resoluut persoon. Ondanks het feit dat ze de zeventig al is gepasseerd, laat ze zich niet achter de geraniums zetten. Als ze iets ontdekt (of per ongeluk ergens bij betrokken raakt), gaat ze door tot het is opgelost en laat ze zich door niemand tegenhouden: "“Helemaal niet vals beschuldigd! Gewoon gebrek aan bewijs. Maar dat bewijs zal ik alsnog leveren. Al was 't over mijn lijk!”" (Wijnstroom 2002: 115)

Haar nieuwsgierigheid joeg haar voort. Maar eenmaal bij de plaats des onheils aangekomen, wachtte haar een teleurstellende ervaring. Haar onbekende agenten hielden het ramptoerisme op afstand met inderhaast op de weg geplaatste dranghekken. (Wijnstroom 2002: 57)

Aan nieuwsgierigheid en doorzettingsvermogen dus geen gebrek bij Ali van Mourik. Deze nieuwsgierigheid staat waarschijnlijk aan de basis van haar speurderskarakter en zorgt ervoor dat ze in allerlei zaken verwickeld raakt:

Marga merkte op dat Ali al over 'we' sprak. Ze had zich de 'zaak' mede toegeëigend. Dat was weer echt Ali – ze leefde op bij voorvallen die aan haar speurzinnig appelleerden. (Wijnstroom 1996: 56)

Karel was de eerste die reageerde: 'Hoe krijg je 't toch voor mekaar om jezelf altijd weer in de nesten te werken, Ali Baba? Als hij haar zo noemde, kon Ali een tirade verwachten over haar neiging zich met verve in andersmans zaken te storten. (Wijnstroom 1998: 102)

In *Familiespel* bijvoorbeeld draait het om een verkiezing van de 'Hockeyfamilie van de Eeuw'. Veel hockeyfamilies willen meedingen naar deze eer en hebben hun hockeyverleden opgediept. Ali is door de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond gevraagd op te treden als jurylid bij deze verkiezing. Haar taak is het checken van de waarheidsgetrouwheid van de inzendingen. Al snel ontdekt ze dat het verleden van één van de families niet helemaal zuiver is. Wanneer ze zich hier verder in verdiept, ontrolt zich een vervelende geschiedenis en dit wordt haar niet in dank afgenomen door één van de familieleden. Ze baalt dan van 'die ellendige neiging van haar om zich te mengen in zaken die haar niet aangingen' (Wijnstroom 1998: 101), omdat ze zichzelf hiermee in gevaar heeft gebracht, maar de nieuwsgierigheid en haar gevoel voor rechtvaardigheid winnen het altijd van de angst.

Ali wist van zichzelf dat ze pas open zou staan voor een nieuwe toekomst als ze het verleden had afgesloten. Geen losse draden. Geen vraagtekens. Dus moest er voor haar eigen gemoedsrust een streep worden gezet onder dit drama. [...] Vastbesloten sliep ze de slaap der rechtvaardigen. (Wijnstroom 2002: 113-114)

4.2.4. Omgeving en milieu

De Bloemendaalse Ali begeeft zich in de romans van Wijnstroom in allerlei verschillende sociale kringen. De hockeyelite van Bloemendaal en omgeving, de Amsterdammers uit de Jordaan, politieagenten en rechercheurs, hoog- en laagopgeleiden, ze kan het met praktisch iedereen goed vinden en past zich met gemak aan aan haar omgeving. Niemand kijkt er dan ook van op wanneer ze in het typisch Mokumse café van tante Sjaan komt, maar ook in een chique wooncomplex voor ouderen valt ze niet uit de toon.

In *Familiespel* en *Bloedig Perkament* speelt hockey een grote rol. Ali vermaakt zich altijd opperbest aan de rand van het hockeyveld en heeft verscheidene kennissen in de hockeywereld:

Ali van Mourik had genoeg van het slappe gedoe en liep achterlangs naar het promodorp, waar ze genietend op het terras de zon op zich liet inwerken. [...] Opeens hoorde ze een zware stem: 'Kon je 't ook niet meer aanzien?' Opkijkend herkende ze Gerard Koetjes, een harige reus, vader van een grillig 'Bloemendaal'-talent. (Wijnstroom 1996: 119)

In *Moord onder vrienden* begeeft ze zich met opzet eens in andere kringen door schilderles te nemen in een andere plaats:

Ze had met opzet de vestiging aan de Houtweg gekozen voor haar late artistieke roeping, en niet die in Overveen – die toch veel dichterbij haar huis in Bloemendaal lag – om eens een ander slag mensen te ontmoeten. Niet dat ze op de Bloemendalers was uitgekeken, maar die kwam ze al genoeg tegen op het hockeyveld (passief langs de lijn) en op de Kennemer Golf (actief op de baan). (Wijnstroom 2002: 11)

De dames blijken daar nogal hoog van de toren te blazen en Ali past toch minder goed in de groep dan gedacht. Later ontdekt ze dat het vriendinnenclubje medeplichtig is aan een serie kunstrovers en gebruikt ze haar 'vriendschap' om meer te weten te komen.

Het meest typische milieu waarin Ali zich begeeft is 't Vrolijke Spatje', het café van tante Sjaan in Amsterdam. Hier komen alleen ras-Amsterdammers en het Amsterdamse accent druipt van de pagina's:

'Sjaan, jij hebt toch een computertje staan?' vroeg iemand. [...] Sjaan bekende dat ze er wel eentje bezat maar er geen ene moer van snapte [...] 'D'r komt veels te veel Engels bij te pas. Net abracadabra. Betaal ik me daar blauw voor z'on nieuwerwets surfmuisie en wat heb ik eran?' (Wijnstroom 1999: 149)

De politie kan Ali goed gebruiken wanneer zaken naar Amsterdam lijken te leiden:

'In Amsterdam: in de binnenstad, in de Molsteeg om precies te zijn.' 'O, die buurt ken ik goed,' riep Ali uit. [...] Ze dacht even na en vulde aan: 'Die lui heb ik hopeloos verwaarloosd. Ik moet er nodig weer eens langs. Zal ik dan meteen informeren of ze De Ruiters kennen?' 'Je doet maar,' herhaalde Derksen. 'Vraag dan gelijk naar zijn eventuele mokkel. Die zou wel eens een bron van informatie kunnen zijn, en is allicht loslippiger tegen jou dan tegen ons.' (Wijnstroom 2002: 68)

Ondanks het verschil tussen de bezoekers van 't Spatje en de mensen waar Ali zich normaal tussen begeeft, raken zij en tante Sjaan gesteld op elkaar. Sjaan voorziet Ali (bewust of onbewust) van informatie en Ali leert haar en haar kroeggangers Engels, waar ze allemaal veel plezier aan beleven.

Naast in de kroeg en langs het hockeyveld is Ali ook te vinden op de golfbaan. Een sport voor een milieu dat haaks staat op dat van 't Spatje. Ze golft met veel plezier bij de chique Kennemer Golfclub, maar laat in *Moord onder vrienden* duidelijk doorschemeren dat ze zich niet verenigt met de stereotiepe hooghartige golfer die volgens de Haarlemse vriendinnenclub bij de Kennemer speelt:

'Hoor eens even, ik ben al jaren lid bij de Kennemer en er lopen daar horden aardige mensen rond. Ben ik zelf dan soms ook zo'n hoogmoedig kreng?' [...] 'Bah, wat negatief.' Ali liep rood aan. 'Natuurlijk tref je overal wel eens onaangename mensen, ook onder jullie. Dat kan niet anders. Zo zit de maatschappij nu eenmaal in elkaar.' (Wijnstroom 2002: 13)

Deze instelling en haar gevoel voor rechtvaardigheid zorgen er waarschijnlijk voor dat Ali zich in al die verschillende kringen kan begeven en geliefd maakt.

4.2.5. Liefde en vriendschap

Ali heeft vrienden en kennissen in verschillende kringen. Doordat ze (bedoeld of onbedoeld) terecht komt in verdachte situaties heeft ze vaak contact met de politie van regio Kennemerland en dan vooral met Jelle Derksen ('Derksen') en Karel van Dieren. Karel van Dieren is getrouwd met Marga en nu hun eerste ontmoeting is er een hechte vriendschap ontstaan:

Ze had hen onder minder prettige omstandigheden ontmoet – na de vondst van een lijk op de golfbaan –, maar het gezamenlijk overwinnen van de problemen had een blijvende band geschapen. (Wijnstroom 1996: 102)

'Hou op, van die grapjes hou ik niet. Daar roep je het ongeluk mee op. Denk maar eens aan het lijk op de Kennemer Golf!' Aan de voeten van dat lijk hadden ze elkaar leren kennen: Ali als getuige, Karel als leider van het rechteercheteam. (Wijnstroom 1996: 8)

Ondanks een flink leeftijdsverschil houdt de vriendschap stand en spelen Karel en Marga in meerdere romans een rol. Karel als hoofdinspecteur en Marga als zijn liefhebbende vrouw, maar ook als slimme (ex-)bibliothecaresse. Ze speelt in *Bloedig perkament* een belangrijke rol in het gehele mysterie en bij het oplossen ervan.

Als door een insect gestoken vloog Marga het geïmproviseerde kamertje weer binnen. Ze had iets gemist dat er beslist moest liggen en dat degene die de boekrollen had weggenomen hopelijk over het hoofd had gezien. (Wijnstroom 1996: 42-43)

In Wijnstrooms laatste Ali van Mourik mysterie (*Moord onder vrienden*) komt Ali haar jeugdliefde Sicco Wiersma weer tegen, omdat ze zijn zus Jannie leert kennen bij de schilderclub:

Ineens schoot het Ali te binnen waarom Jannie haar vaag bekend was voorgekomen in de Haarlemmerhout. Het waren die ogen! Die deden haar terugdenken aan een jeugdliefde: de assistent van haar professor in Engelse literatuur. Ze was als een blok voor hem gevallen, juist vanwege die ogen: het ene – bruine – het goedig de wereld ingekeken, het andere – groene – intens. (Wijnstroom 2002: 26)

Sicco Wiersma woont nog steeds in Oxford, maar komt naar Nederland om een golf- en kunstreis naar Oxford en omgeving te organiseren samen met de golfclub van zijn zus. Ali en hij ontmoeten elkaar op de Nederlandse kunstexpositie (tijdens de expositie vindt er een grote kunstroof plaats in omliggende

villa's) en spreken af om bij te praten. Al snel zijn de oude gevoelens weer terug en overnacht Sicco niet meer in zijn hotel, maar bij Ali, die twijfelt of Jannie iets te maken heeft met de moord op Ank Koper en de kunstdiefstallen:

Toen ze haar droom over de ontbijttafel aan Sicco – die zijn hotel ontrouw was geworden – doorvertelde, kon die er niet om lachen: 'Morning dreams, je weet wel dat die tot waarheid plegen te worden. "Morning dreams come true", en ze is tenslotte mijn zuster.' Ali kon niet nalaten Agatha Christie te parafaseren: 'Every murderer is probably somebody's brother or sister.' (Wijnstroom 2002: 87)

Nadat Ali Sicco weer heeft leren kennen, gaat ze twijfelen aan haar toekomst:

Waarom zou ze zelf ook niet een andere richting inslaan nu ze nog gezond was van lijf en geest? Wat hield haar vast in Nederland? Familie had ze nauwelijks, als ze een aardig nichtje niet meerekende. En vrienden? [...] Plezierig maar oppervlakkig. Haar gedachten dwaalden af naar haar pas hervonden echte vriend, en van hem naar Oxford. [...] Stel dat ze nog tien gezonde jaren zouden hebben samen – nee, zeg zeven, want Sicco was een paar jaar ouder – dat waren dan altijd nog 2555 dagen: een eindeloos reservoir van levenskansen; iedere dag een nieuwe uitdaging, een nieuwe ontdekkingstocht. Ali schudde de jaren van zich af en voelde zich herboren: een mens met toekomst. (Wijnstroom 2002: 112-113)

Het is echter nog maar de vraag of Ali echt naar het buitenland kan vertrekken. De zaak waarin ze zich heeft gemengd, ontwikkelt zich en nadat ze de vriendinnengroep heeft geconfronteerd en beschuldigd om een doorbraak te forceren, wordt ze bijna vermoord door een handlanger van de groep. De zus van Sicco weet dit te voorkomen, maar overlijdt hierbij zelf. Ali belandt in het ziekenhuis en moet vechten voor haar leven, maar komt er weer bovenop:

Na een moeizaam revalidatieproces kwam eindelijk Ali's felbegeerde 'enkelte Oxford' in zicht. Het afscheid van Nederland viel minder zwaar omdat Floor en Job voorlopig graag op Ali's geliefde huis wilden passen. Eventueel konden ze het na een jaar kopen. Ali hield nog even een slag om de arm. Als Sicco het een jaar met haar had ugehouden, dan zou hun relatie stabiel genoeg zijn gebleken om definitief voor Oxford te kiezen, redeneerde Ali. En dan pas zou ze afscheid nemen van haar thuis in Bloemendaal.

[...] Een blijde glimlach speelde over Ali's gelaat, terwijl ze genietend rondkeek. Het was goed om weer midden in het leven te staan. (Wijnstroom 2002: 128)

4.2.6. Genre en soort speurder

Alleen al het feit dat Ali van Mourik een oudere vrouw is die van misdaden oplossen haar hobby heeft gemaakt, maakt dat ze doet denken aan Agatha Christie's karakter, Miss Jane Marple. Dit zijn echter niet

de enige overeenkomsten tussen de twee dames. Net als Miss Marple lost Ali haar zaken op door de feiten nog eens rustig op een rijtje te zetten en is ze de politie hiermee weleens een stapje voor. Naast overeenkomsten tussen de twee zijn er natuurlijk ook verschillen. Van Mourik is namelijk veel fitter dan Miss Marple en ook een stuk moderner. Dit laatste is natuurlijk niet vreemd, want de romans stammen uit een hele andere tijd. Toch is het duidelijk dat Wijnstroom zich heeft laten inspireren door de verhalen van Agatha Christie. Het volgende hoofdstuk gaat hier uitgebreider op in.

4.2.7. Soort zaken

In de romans van Wijnstroom komen verschillende zaken voor. In ieder verhaal vallen er echter doden te betreuren. Soms gaat het om brute moord en soms om een ongelukkige loop van omstandigheden.

In *Bloedig perkament* (1996) is het Marga van Dieren, vriendin van Ali, die betrokken raakt bij een misdrijf. Ze is in de Bodleian Library in Oxford om een Nederlandse expositie over vierhonderd jaar tulpen in te richten. Er blijkt een aantal stukken te missen en dan stuit het afdelingshoofd van Oriental Books en Manuscripts, Herbert Carpenter, ook nog op twee onbekende Dode-Zeerollen. Hij betreft Marga bij zijn vondst en zij is dan ook degene die hem vindt wanneer hij zwaargewond in zijn kantoor ligt. Er is iets gestolen, maar het is onduidelijk wat. Marga wil daarna graag weg uit Oxford en regelt dat ze eerder terug kan keren naar Bloemendaal waar Karel (haar man) en Ali van Mourik op haar wachten. Zo raakt ook Ali betrokken bij de verdwijningen die uiteindelijk nog tot de dood van Marga en Karels nieuwe buurvrouw leiden, maar uiteindelijk wordt de zaak (mede dankzij Ali) opgelost tijdens een Europese Antiquarenbeurs in de RAI.

Ook in *Familiespel* (1998) vallen er slachtoffers. Het eerste slachtoffer zelfs al honderd jaar voor Ali van Mourik in contact komt met de zaak. Van Mourik maakt in *Familiespel* deel uit van een jury die namens de KNHB de 'hockeyfamilie van de eeuw' moet uitkiezen. Op de kaft wordt de roman aangeduid als een 'historische hockeythriller' en het eerste deel van het verhaal speelt zich dan ook af in de periode 1897-1902. Na een ruzie tijdens een potje hockey wordt er jongeman vermoord en het lijkt erop dat ene Pieter Duyndam er iets mee te maken heeft. Honderd jaar later is Ali van Mourik bezig met het uitpluizen van de inzendingen en stuit ze op een lijst met hockeymensen die fout waren tijdens de oorlog. John Dundee, een man die zich eerst behulpzaam voordoet, blijkt te behoren tot een van de hockeyfamilies en wil voorkomen dat de waarheid boven tafel komt. Dit leidt uiteindelijk tot zijn eigen dood, nadat hij een logee van Ali (en ander jurylid) heeft aangevallen.

In *Bevroren in de eeuw* (1999) struikelt Van Mourik letterlijk over een lijk, nadat ze een vergadering van het Comité-2000 heeft bijgewoond. De bedoeling van het comité is de gemeente ter gelegenheid van de eeuwwisseling een cadeau aan te bieden vergezeld van een groot openingsfeest. Na haar struikelpartij belandt Ali met een hersenschudding en gebroken enkel in het ziekenhuis. Eva de Jong, de vrouw die bij haar was toen ze tegen het lichaam aanliepen, nodigt haar uit om tijdelijk bij haar te komen wonen, zodat ze thuis niet alleen hoeft te redderen met krukken. De Jong woont in het nieuwe hypermoderne woonparadijs De Heerlijkheden in Bloemendaal. Daar is alles voorhanden: een fitnesszaal, fysiotherapeuten, een bar etc. Het lichaam dat Ali's struikelpartij veroorzaakte, lijkt van één van de bewoners van De Heerlijkheden te zijn, maar schijn bedriegt. Ali duikt in de wereld van het Amsterdamse kroegenmilieu en langzaam ontdekt ze dat er tussen de rijken nogal wat rotte appels zitten: er wordt gehandeld in illegale medicijnen. Op het eeuwfeest komt alles samen en loopt het noodlottig af voor drie medeplichtigen: ze sterven in een koelcel.

Moord onder vrienden (2002) is de laatste roman waarin Ali van Mourik haar rol van amateurdetective op zich neemt. Wijnstroom neemt met deze roman afscheid van haar personage en lezers. Ook in dit verhaal begint het allemaal met de vondst van een lijk, namelijk het lichaam van Ank Koper, een gefortuneerde oudere dame, die alleen in een villa in de Haarlemmerhout woont. Ali leert haar vriendinnengroep kennen bij schilderklas die ze volgt en na enige tijd begint ze een verband te zien tussen het vreemde gedrag van de dames, de dood van Ank Koper en een serie kunstdiefstallen in de omgeving. Met behulp van haar Amsterdamse kroegcontacten zet Ali de politie op het juiste spoor. De dames blijken met de diefstallen (die zij overigens niet zelf uitvoeren) en de verkoop van hun huizen hun oude dag veilig hebben willen stellen. Dat één van hen hierbij het loodje heeft gelegd, komt eigenlijk nog bijna goed uit, want ze had al een contract getekend waarbij het huis eigendom zou worden van de vriendinnen. Ali confronteert de vrouwen en wordt daarna bijna zelf het slachtoffer, maar uiteindelijk loopt het goed af en kan ze met haar jeugdliefde naar Oxford vertrekken.

4.2.8. Bijzonderheden

Echte bijzonderheden heb ik niet gevonden in de romans van Wijnstroom. Er zijn slechts wat kleine dingen die ik hier kort wil aanstippen.

Wijnstroom maakt een aantal keer gebruik van vooruitwijzingen. Er is dan duidelijk sprake van een alwetende verteller die buiten het verhaal staat: 'Of de duvel me op de hielen zat, zou ze haar vlucht

later omschrijven. Onbewust sloeg ze daarmee de spijker op de kop.' (Wijnstroom 1996: 44) Deze vooruitwijzingen zorgen voor voorkennis en spanningsopbouw bij de lezer en zijn dus ook zeer geschikt voor een misdaadroman: 'Op wat haar laatste verjaardag zou zijn, nam Hetty Post een fatale beslissing.'(Wijnstroom 1996: 85)

Het is ook zeker geen toeval dat Ali van Mourik doet denken aan Miss Jane Marple van Agatha Christie. Er wordt op de achterflappen vaak al gesproken over 'de Bloemendaalse "Miss Marple"' en ook in de romans zelf wordt ze af en toe vergeleken met de oude Engelse dame: "'Die noemde haar altijd een geslaagde kruising tussen Miss Marple en Jessica Fletcher.'" (Wijnstroom 2002: 34) Margreet Wijnstroom heeft zich duidelijk laten inspireren door de 'koningin van de misdaadromans'. Ze heeft Ali van Mourik echter wel een minder vlak personage gemaakt dan dat Miss Marple is. De lezer komt ook te weten hoe Ali zich voelt, hoe ze leeft en hoe ze zich ontwikkelt.

Ondanks het feit dat de boeken zich in de jaren negentig afspelen, zorgen de setting en de personages ervoor dat de verhalen 'ouder' lijken. Het zijn echt ouderwetse detectives, waarin bijna iedereen een bijnaam heeft en alles lekker gezellig en kneuterig is, met een eigen knusse stamkroeg waarvan de eigenaar je favoriete drankje onthoudt (of niet):

Zonder af te wachten drong hij [de uitbater] zich richting bar om even later met een buiging een jonkie voor haar neer te zetten. [...] Eigenlijk hield ze er niet van, maar de uitbater had zich nu eenmaal in 't hoofd gezet dat dit haar meest geliefde oprissertje was en ze wilde hem niet in zijn beroepstrots krenken. (Wijnstroom 1996: 123)

Bijnamen komen vooral voor onder de misdadigers die vaak uit het 'echte' Amsterdam komen (o.a. Gerard 'Hoogstapelaar' Stapel, Frederik 'Pillebuikie' Gast en Jopie de Ritselaar) en bij de politie: brigadier De Looper ('Kroegloper'), Gerrit Paap ('Witte') en Koos Dhont ('Waakhond').

Als laatste is het opvallend dat Ali van Mourik in alle romans een belangrijk personage is, maar niet het enige personage dat gevolgd wordt. Er wordt vanuit verschillende perspectieven verteld. De ene keer ligt het perspectief bij Ali van Mourik, het volgende hoofdstuk kijkt de lezer mee met de politie en nog wat later volgen we de misdadigers. Dit zorgt er ook voor dat de lezer soms meer informatie heeft dan Ali en dus een voorsprong heeft bij de puzzel.

4.3. Karakterschets Jos Welling

4.3.1. Personalia

Jos Welling is in de eerste roman (*Dames aan de maas*, 1985) journaliste bij een feministisch opinieweekblad en werkt in latere romans als freelance journaliste en voorlichter. In drie van de vier romans woont ze in Amsterdam, maar wel steeds op een andere plek, want ze verhuist veel. In *Gratis Monster* (1987) woont ze in een meer dorpse omgeving, omdat ze niet meer in de stad wilde wonen. In *Dames aan de Maas* wordt haar leeftijd genoemd; ze is vijfenveertig. In de daaropvolgende romans gaat ze dus richting de vijftig.

4.3.2. Uiterlijk

Het uiterlijk van Jos Welling wordt beschreven wanneer zij zichzelf in de spiegel bekijkt:

In een lange, smalle spiegel naast de wc bekeek Jos haar eigen allesbehalve smetteloos uiterlijk; stoffig en vermoeid. Ze zag een middelmatig lang, vijfenveertigjarig, nogal vitaal lijf, donkerblond warrig haar met grijze vlagen, lichtbruine ogen, kleine handen en een grote mond. (Bouman 1985: 6)

4.3.3. Karakter

Welling is een sympathieke vrouw die erg begaan is met anderen en daardoor waarschijnlijk ook steeds in duistere zaken verwickeld raakt.

Hij zag Jos Welling, die aandachtig de junk stond te bekijken. [...] Als hij haar goed kende – en hij vond dat hij dat deed – dan stond ze er nog wel een tijdje. Je wist nooit precies wat er in haar omging. Misschien dacht ze aan de borrel die ze ging drinken, maar het kon ook zijn dat ze een idee had voor een artikel, of dat ze een heel verhaal stond te bedenken over die junk, of over de stoep waarop hij was neergekwakt of, misschien had ze wel medelijden! Verdomd, hij zag haar ervoor aan. (Bouman 1995: 10)

Ook is ze eigenwijs: wanneer mensen haar met klem afraden om door te gaan met speuren (iets wat eigenlijk in elk verhaal terugkomt), doet ze dit toch.

'Wat ga je doen, de rest van de dag?' vroeg ze. 'Mijn brochure moet volgende week af.' 'Goed, zet die kliniek nu verder uit je hoofd.' 'Heb je mij alles verteld wat je weet over die Ruben?' 'Ja, veel is het niet, maar als die moorden in verband kunnen worden gebracht met die zogenaamde kliniek, hier in Brussel, dan heeft de politie genoeg materiaal om een onderzoek te beginnen.' Lilian keek opzij. 'Dan hoef jij je er niet meer mee te bemoeien.' (Bouman 1997: 114)

Ze is erg nieuwsgierig, een eigenschap die ze goed kan gebruiken in haar werk als journaliste, maar die haar, in combinatie met haar vasthoudendheid, nog wel eens in de problemen brengt. In *Gratis monster* wordt ze bijvoorbeeld slachtoffer van een medisch experiment, nadat ze zich te veel met Pharma-Univers heeft bemoeid:

‘Nu kunnen we natuurlijk heel eenvoudig een spuitje geven en in de Theems gooien. Maar ik hou niet zo van die grove methoden en eigenlijk is het zonde van het materiaal.’ Ze bekeek Jos met een keurende blik. ‘Ik heb een ander plan met jou. Ik ga je gebruiken om een karweitje voor mij op te knappen.’ Ze liet een onaangenaam lachje horen. (Bouman 1986: 109)

Jos schoot overeind. Zouden ze haar daarna werkelijk vergif hebben toegediend? Ze voelde de plek waar ze de verdoovende injectie had gehad, maar ze ontdekte ook andere plekken die irriteerden. Ze maakte haar broek los en keek naar haar bovenbenen. Ze zag sporen van injecties op beide benen. Wat was er gebeurd? Wat hadden ze met haar uitgehaald? Verkeerde ze in gevaar? (Bouman 1986: 116)

Ook in andere romans wordt ze gevangen genomen. In *Dames aan de Maas* weet ze te veel over ‘de Beweging van het Goede’ en proberen de leiders haar meerdere malen uit de weg te ruimen. Dit lukt niet, maar helaas wordt Hermien, de moeder van het meisje dat ze uit de beweging proberen te krijgen, hier wel het slachtoffer van:

Jos keek machteloos toe. Ze probeerde los te komen maar haar armen werden bij iedere beweging aangeschroefd en de pijn was verschrikkelijk. Toen verscheen Hermien. Als een furie besprong ze de vrouw en de man die Inge vasthielden en hakte erop in met de veiligheidsdriehoek. [...] Ze [Jos] trok Inge terug naar haar auto, maar zag toen dat de anderen zich op Hermien hadden gestort. [...] Door een rode waas zag Jos u dat Hermien op de grond lag. [...] Inge krabbelde overeind. [...] Langzaam liep ze op haar moeder toe, die daar onbeweeglijk lag, met haar hals in een vreemde hoek, alsof ze geknakt was. (Bouman 1985: 98-99)

Ze is slim en ondernemend, maar niet altijd even verstandig als het om gevaarlijke situaties gaat. Hierdoor en door haar impulsieve beslissingen brengt ze zichzelf meerdere malen in gevaar, maar meestal houdt ze het hoofd koel.

Ze had de beslissing impulsief genomen. Ze wilde de kliniek in, zonder te weten hoe ze het zou aanpakken en wat het zou kunnen opleveren. Puur op instinct en dat liet zich niet temmen, zolang er geen tranquillizers in haar erfelijke materiaal waren gemanipuleerd, dacht Jos grimmig. (Bouman 1997: 131)

Welling hecht zich niet echt aan een omgeving of aan een vaste plek. Ze verhuist veel en kan zich snel aanpassen aan een nieuwe omgeving.

Jos was de laatste vijftien jaar zo vaak verhuisd dat het een kwestie van routine werd. Haar bezit was uiterst beperkt gebleven; tweemaal een rit met een gehuurde bestelauto was genoeg om de hele inventaris te vervoeren. (Bouman 1985: 5)

4.3.4. Omgeving en milieu

Jos Welling begeeft zich in de romans van Bouman tussen junks, hoeren, artsen, journalisten, ex-acteurs, feministen en politie; een heel gevarieerde groep. In *Dames aan de Maas* is ze net verhuisd naar een appartement ergens in Amsterdam:

Het appartement was een tot wooneenheid omgebouwde etage in een van oorsprong deftige, maar nu enigszins vervallen woonbuurt. Gelukkig was er niet ingrijpend verbouwd. Van de deuren waren de panelen nog zichtbaar en de kozijnen hadden hun profiel behouden. Naast een van de deurposten zat zelfs nog een dienstbode-belletje, waaruit twee losgetrokken, machteloze draadjes staken. (Bouman 1985: 5)

Ze werkt op dat moment nog bij het feministische weekblad en komt vaak in het vrouwencafé in Amsterdam:

Het vrouwencafé was vol toen Christa en Jos er vrijdagavond binnenstapten. De eerste bekende die Jos zag, was een Belgische collega, Lieke Mons. Zij voerde zoals gewoonlijk het hoogste woord en had een kring vrouwen om zich heen waarin veel werd gelachen. (Bouman 1985: 17)

Dit vrouwen netwerk speelt ook in de tweede roman nog een rol, omdat er vrouwen uit alle lagen van de bevolking komen en ze Jos dus van allerlei informatie kunnen voorzien.

In *Gratis monster* woont Jos niet meer in de stad, maar in een groenere omgeving. Ze is Amsterdam ontvlucht nadat haar relatie met Christa op de klippen is gelopen:

Toen Jos hoorde dat de helft van Maaikes huis leeg kwam, juist in de periode dat een langdurige relatie het had begeven en ze zin had in verandering, gaf ze toe aan een soms opkomende behoefte de stad te ontvluchten en verhuisde ze. (Bouman 1987: 9)

Door de verandering van omgeving en door haar werk als journalist komt ze ook in contact met mensen uit een ander milieu. Ze wordt gevraagd een stuk te schrijven over 'emancipatoir medicijngebruik' en is uitgenodigd op de voorlichtingsavond van de farmaceutische multinational Pharma-Univers. Hier leert ze een aantal artsen kennen die medicijnen gebruiken van het bedrijf en al snel blijkt dat er iets niet klopt met het bedrijf en hun werkwijze. Haar zoektocht naar de waarheid leidt dan tot Londen waar ze slachtoffer wordt van een experiment van één van de onderzoekers van het bedrijf.

De vierde wand is de derde roman over Welling en daarin is ze weer terugverhuisd naar Amsterdam. Haar stamcafé is een café op de wallen en ze kan het goed vinden met de bonte verzameling stamgasten (prostituees, ex-acteurs en andere vreemde figuren).

In de laatste roman (*Het vege lijf*) woont Jos nog steeds in Amsterdam, maar leidt haar speurwerk haar naar België waar een vreemde kliniek zich bezighoudt met abortussen en illegale orgaantransplantaties.

4.3.5. Liefde en vriendschap

Jos Welling valt op vrouwen en heeft in alle vier de romans relaties. In *Dames aan de Maas* is ze al een tijd samen met Christa, een collega van het weekblad waar ze werkt.

In de tweede roman met Welling in de hoofdrol is ze verhuisd nadat ze heeft gebroken met Christa. Ze gaan nog wel vriendschappelijk met elkaar om. Tijdens het onderzoek naar de praktijken van Pharma-Univers loopt ze Margriet tegen het lijf. In eerste instantie vertrouwt Jos haar niet, maar uiteindelijk krijgen ze een kortstondige relatie.

In *De vierde wand* is Jos weer vrijgezel. Er wordt verteld dat ze ook een paar dagen een relatie met een man te heeft gehad, maar dit liep op niets uit. Ondanks het feit dat het tussen hen niet werkte, blijven ze een huis delen en ontwikkelen ze een goede vriendschap:

Het samenwonen met Koen was een succes geworden. Na een jaar experimenteren. Ze waren zelfs korte tijd zichzelf ontrouw geweest, met elkaar. Drie etmalen lang hadden ze beiden hun verdriet om een verloren liefde en hun eenzaamheid in een wanhopig soort verliefdheid proberen te genezen. [...] Maar in de vroege ochtend van de derde dag – het was Pinksteren geweest – was ze mateloos verdrietig wakker geworden. Dat gevoel had haar teruggebracht tot de werkelijkheid. [...] Ze waren er in geslaagd vrienden te worden. (Bouman 1995: 30)

Jos komt in de derde roman weer in contact met een vakantieliefde die haar op het spoor zet van een groot drugstransport waarbij het Muziektheater gebruikt zal worden als afleverpunt. Wanneer ze op bezoek gaat bij haar oude liefde komt ze uit bij een zwaar beveiligd huis en treft ze niemand thuis. Ze besluit in te breken, omdat ze zich zorgen maakt over haar vakantieliefde. Dan wordt ze gearresteerd door een wel erg aantrekkelijke agente, Lilian, die later een geheim agente blijkt te zijn. De twee krijgen een relatie, maar kunnen niet veel tijd met elkaar doorbrengen, omdat Lilian voor haar werk veel in het buitenland verblijft.

In de laatste roman die Bouman schreef over Welling (*Het vege lijf*) heeft ze nog steeds een relatie met Lilian en helpt Lilian ook met het oprollen van de kliniek die handelt in illegale organen. Ook is ze nog steeds bevriend met Koen.

4.3.6. Genre en soort speurder

Alleen de omslag van de eerste twee romans over Welling maken al duidelijk in welke traditie de romans passen. Er wordt duidelijk aangegeven dat het hier gaat om feministische thrillers. Dat de romans aansluiten bij deze traditie is niet vreemd, want ze zijn geschreven tijdens de periode die door Maureen T. Reddy de 'boom in feminist fiction' wordt genoemd.¹⁵ Het feminisme zit door de romans verweven¹⁶ en Welling past in het feminische plaatje met haar ideeën en passies. Meer hierover in het volgende hoofdstuk.

4.3.7. Soort zaken

Welling kan slecht tegen onrecht en is nieuwsgierig. Er is maar weinig nodig om haar speurzinnigheid aan te wakkeren. In alle vier de romans zijn het deze karaktereigenschappen die ervoor zorgen dat ze bij een zaak betrokken raakt.

In *Dames aan de Maas* is Jos Welling werkzaam bij het feministische opinieweekblad *Kassandra*. Zij neemt hier onder andere de medische rubriek voor haar rekening: ingezonden brieven van lezers over allerlei gezondheidskwesties. Op een dag komt er een brief binnen van Hermien van Doorne. Haar dochter (Inge, 20 jaar) heeft zich aangesloten bij een sekte, 'de Beweging van het Goede' en woont in een huis van de beweging. Hermien maakt zich zorgen over haar dochter die ze niet meer kan bereiken en die niet meer thuis wil komen. 'Ze zegt dat ze haar bestemming heeft gevonden, maar ik geloof er niets van. Het is net of ze helemaal niet meer bestaat.' (Bouman 1985: 10)

Naar aanleiding van de brief belt Jos met Hermien. Die geeft haar het nummer van het huis van de Beweging. Wanneer Jos naar het huis belt, wordt er opgenomen door Inge. Die laat niet veel los, maar strubbelt ook niet tegen wanneer Jos zegt dat ze even langs wil komen. Bij het huis aangekomen, krijgt ze

---

¹⁵ Zie hoofdstuk 1

¹⁶ Zie ook paragraaf 4.3.8.

een angstig en schuchter meisje te spreken die weinig kan en wil zeggen. Wanneer Jos de zaak verder uitpluist, wordt ze gesnapt en vastgezet. Ze weet echter met behulp van Inge te ontsnappen voor er ergere dingen met haar gebeuren. Meisjes die de Beweging willen verlaten worden bedreigd en vermoord. Deels in samenwerking met de politie lossen Jos en haar collega's de zaak op, maar het blijkt niet mogelijk om de sekte volledig uit te roeien.

In *Gratis monster* is Jos net verhuisd, van Amsterdam naar het 'platteland', omdat ze rust zoekt en haar relatie net op de klippen is gelopen. Ze is in dit verhaal niet alleen speurder, maar ook slachtoffer, nadat ze van haar huisarts een experimentele pil heeft gekregen om haar herstel te bevorderen (ze is gevallen met hardlopen). Deze pil blijkt een vreemde uitwerking op haar te hebben, want ze krijgt er eczeem van en agressieve gedachten. Na een aanval van dit soort gedachten, raakt ze van de wereld en wanneer ze is bijgekomen, blijkt dat er in haar tuin een vermoorde vrouw is gevonden. Jos begint ernstig aan zichzelf te twijfelen, maar gaat ook op onderzoek uit. De pil is afkomstig van het farmaceutische bedrijf Pharma-Univers en er blijken al meerdere mensen het slachtoffer te zijn geworden van de medicijnen of de werkwijze van het bedrijf en zijn medewerkers. Wanneer het spoor naar het buitenland (Londen) leidt, gebruikt ze haar netwerk om daar onderdak te krijgen en zo verder op onderzoek te kunnen gaan, maar door haar nieuwsgierigheid en vasthoudendheid brengt ze zichzelf opnieuw in de problemen. Ze wordt in een lab van de medicijnfabrikant die ze onderzoekt, volgespoten met een gif dat haar langzaam zal laten sterven, tenzij ze een antistof krijgt. Deze antistof kan ze krijgen, wanneer ze meewerkt aan het plan van één van de onderzoeksters. Die wil haar gebruiken om een collega uit de weg te ruimen. Jos krijgt voortijdig de antistof van haar huisarts (die zich realiseert dat ze fouten heeft gemaakt en zich schuldig voelt), maar speelt het spelletje mee, zodat de onderzoekster gearresteerd kan worden en de zaak wordt opgelost.

In *De vierde wand* komt Jos Welling na jaren weer in contact met Patricia, een oude vakantieliefde. Patricia heeft zichzelf in de nesten gewerkt door een relatie te krijgen met een drugshandelaar, maar is zo wel op het spoor gekomen van een drugstransport van Hongkong naar Amsterdam. Ze waarschuwt Jos en Jos stort zich op de zaak. Ze probeert eerst Patricia te bereiken, maar wordt betrapt wanneer ze in probeert te breken in de woning van Patricia en haar man. De aantrekkelijk agente die haar aanhoudt, is zelf ook bezig met onderzoek naar de drugshandel. Jos ontdekt dat er een grote dekmantel wordt gebruikt voor het transport, namelijk een voorstelling met acrobatiek, dans en muziek uit Hongkong die

plaats zal vinden in het Muziektheater. Ondertussen blijkt de greep van de drugshandelaars verder te reiken dan gedacht: een jongen die in Jos' huis aan het klussen was, wordt vermoord, omdat hij wat probeerde bij te verdienen en teveel wist. Uiteindelijk wordt het transport onderschept en krijgt Jos een relatie met de agente (die geheim agente blijkt te zijn), Lilian.

Welling begeeft zich in de laatste roman (*Het vege lijf*) opnieuw in de wereld van de gezondheidszorg. Ze werkt aan een brochure over de 'Zegeningen van de Moderne Gezondheidszorg' en komt hierdoor steeds meer te weten over nieuwe technologische ontwikkelingen binnen de geneeskunde, zoals genetische manipulatie, orgaantransplantatie en het gebruik van embryonaal weefsel. Wanneer er een jonge vrouw dood wordt gevonden (haar nieren ontbreken) en Jos haar herkent, omdat ze de vrouw met een vreemde man in een restaurant heeft zien zitten, gaat ze naar de politie. Die richt zich op de zaak, maar Jos kan het niet laten om zelf ook op onderzoek te gaan. Ze komt uit bij een kliniek die zwangere vrouwen betaalt als ze de vrucht laten aborteren. Ze leert een vrouw kennen die een contract heeft getekend bij de kliniek, maar wil stoppen met de behandelingen. Ze vreest echter voor haar leven. Jos weet uiteindelijk door te dringen tot de kliniek en brengt zichzelf hiermee weer in gevaar, maar met behulp van de politie (en haar vriendin Lilian) wordt de kliniek opgedoekt en de zaak opgelost.

4.3.8. Bijzonderheden

Bouman speelt in haar romans met allerlei verwachtingen en vooroordelen tegenover man-vrouwrelaties, vrouwen, homoseksuelen etc. De romans lezen natuurlijk als een spannend verhaal, maar worden niet voor niets aangeduid met de term 'feministische thriller' en Bouman weet haar lezer steeds weer (subtiel) met de neus op de feiten te drukken en te confronteren met eigen verwachtingen.

Het komt een aantal keren voor dat vrouwen worden afgeschilderd als slimmer dan mannen. In *Het vege lijf* heeft Koen op de uitkijk gestaan en een verdachte auto gezien, maar kent hij geen automerken, dus kan hij niet vertellen om wat voor soort auto het gaat: "Aan mij heb je niets. Zwart was ie. Tenminste, voor zover je dat kunt zien in het donker." (Bouman 1997: 25) Ook in *Dames aan de Maas* komen mannen niet bepaald goed uit de verf:

'Zitten er alleen maar meisjes in die beweging?' vroeg Lotte haar.

'Nee, er zitten ook jongens in. Misschien niet zoveel als meisje, maar in Antwerpen zag ik toch flink wat jongens.'

'Is het toevallig dat er alleen meisjes zijn vermoord?'

'Misschien komen meisjes vaker dan jongens tot het inzicht dat er iets mis is,' bedacht Connie.

'Ze zijn misschien intelligenter,' beaamde Lotte.

'En minder autoriteitsgevoelig,' zei Miranda. (Bouman 1985: 106)

In *Het vege lijf* worden de man-vrouwrollen nog eens omgedraaid wanneer de vrouwelijke inspecteur Brandt de aantrekkelijke stagiair Smit nog eens goed bekijkt en hem zelfs een bijnaam geeft:

Agent Jan Smit haalde zijn schouders op, pakte de koffie en liep door de open deur de gang weer in. Brandt keek hem na. Adonis, met zijn aandoenlijke nek, zijn prachtige rug en zijn mooie ogen. Jammer dat zijn stage afliep en hij binnenkort zou worden overgeplaatst. (Bouman 1997: 12)

Adonis behoort echter niet tot de echt handige agenten, want wanneer Brandt's lustobject op onderzoek uit is, wordt hij meegenomen en vermoord.

Via inspecteur Brandt laat Bouman de lezer ook nog kennismaken met een bekend vrouwenprobleem:

Inspecteur Vera Brandt had niet haar dag. Afgelopen nacht was ze ongesteld geworden en hoewel zij maandverband met vleugeltjes droeg bleef de voorspelde zonnigheid uit. De vleugeltjes werkten niet zo beschermend als de reclame deed voorkomen. Want als je de vleugeltjes, zoals aanbevolen, neerwaarts om het kruis van je slip sloeg ontstonden er gootjes waardoor het bloed de kans kreeg langs het been naar beneden te druppen. De inspecteur dacht met heimwee terug aan de brede verbanden van weleer die naadloos aansloten tussen de dijnen, aan de tijd dat je nog bleek en chagrijnig kon zijn tijdens je menstruatie. Niks vleugeltjes. (Bouman 1997: 12)

Het feminisme lijkt dus niet enkel voordelen te hebben gebracht. Ook wanneer je ongesteld bent, wordt je verwacht stralend op je werk te verschijnen met behulp van maandverband, terwijl je dan misschien liever thuis in bed ligt.

Bouman levert via haar personages niet alleen kritiek op maandverband, maar ook verkapt op de autoriteiten. In *Dames aan de Maas* verwijt hoofdinspecteur Miranda Vogel de autoriteiten laksheid en desinteresse:

Miranda Vogel was niet alleen zo boos over de moord op Hermien, maar ook omdat ze zoveel tegenwerking ondervond bij het voorbereiden van haar acties tegen de beweging. Omdat voor de autoriteiten de dood van de meisjes niet zo belangrijk scheen te zijn en terreuracties tegen wat heette: homoseksuele bolwerken en feministische activiteiten, weliswaar niet door de beugel konden – formeel – maar 'nu eenmaal gebeuren'. (Bouman 1985: 100)

Ook ik merkte dat ik mij schuldig maakte aan de vooroordelen die Bouman aanstipt. Terwijl ik in *Dames aan de Maas* las over een bezoek aan het politiebureau ging ik er automatisch vanuit dat de hoofdinspecteur een man was:

'Ongeveer een uur geleden is er weer een dood meisje gevonden,' meldde de inspecteur. 'We zijn druk met de zaak bezig. De hoofdinspecteur wil u graag zelf spreken.' [...] De inspecteur klopte op een deur, opende deze en stapte opzij om de drie vrouwen voor te laten gaan. [...] Hoofdinspecteur Vogel stond op en liep hen tegemoet. 'Ik ben blij dat u zo gauw gekomen bent. Het is een buitengewoon ernstige zaak en we moeten gauw ingrijpen. Ga zitten.' En tegen de inspecteur: 'Jij ook Robbie. Ik wil dat je erbij blijft, maar zorg eerst dat we een grote kan koffie krijgen.'

Bij de volgende zin werd ik met mijn neus op mijn vooroordeel gedrukt, wanneer bleek dat het niet om een man, maar een vrouw gaat: 'De hoofdinspecteur ging weer achter haar bureau zitten en bekeek haar bezoekers aandachtig.' (Bouman 1985: 84)

5. Vergelijking

5.1. Ali van Mourik versus Jos Welling

Tussen de personages van Wijnstroom en Bouman zijn overeenkomsten en verschillen te vinden. Deze zal ik hier (met behulp van de karakterschetsen) uiteenzetten.

5.1.1. Personalialia en uiterlijk

Jos Welling en Ali van Mourik zijn beide werkende vrouwen (geweest). Welling werkt als journalist voor verschillende opdrachtgevers en Ali van Mourik heeft gewerkt als lerares Engels, maar is inmiddels gepensioneerd. Over het grootste verschil in uiterlijk kan ik kort zijn: Ali is een stuk ouder dan Jos. Beiden vinden hun uiterlijk niet bepaald bijzonder.

5.1.2. Karakter

Beide vrouwen zijn nieuwsgierig, eigenwijs en vasthoudend. Kwaliteiten die hun speurderstalent ten goede komen. Deze karaktertrekken zorgen er echter ook voor dat ze allebei soms gevaar lopen en gewond raken.

In tegenstelling tot Jos, die vaak verhuist en geen waarde hecht aan een vaste plek, is Ali een echte huismus. Ze is zeer gehecht aan haar huisje aan het Kinheimpleintje in Bloemendaal: 'Het afscheid van Nederland viel minder zwaar omdat Floor en Job voorlopig graag op Ali's geliefde huis wilden passen.' (Wijnstroom 2002: 128) Jos houdt vast aan het motto 'leven is bewegen' en houdt daarom van slechts tijdelijk op één plaats wonen. (Wijnstroom 1997: 18)

5.1.3. Omgeving en milieu

Zowel Ali als Jos hebben een brede kennissenkring. Ali is bevriend met een agent en zijn vrouw en kan zich als ex-lerares prima tussen de arbeidersklasse plaatsen. In Amsterdam heeft ze absoluut geen moeite met de wat ruwere gasten van tante Sjaans kroeg 't Vrolijke Spatje, maar ook op de golfbaan (een toch wat elitaire sport) en onder rijkere lagen van de bevolking weet ze sympathie te wekken. Dat ze zelf al jaren in het duurdere Bloemendaal woont, speelt daarin misschien mee. Ze is als het ware een soort kameleon die zich handig aanpast aan de situatie. Het Engelse Oxford speelt ook nog een rol in twee van de romans, maar Ali blijft thuis en hoort van anderen hoe het daar is.

Jos kan als journalist en lid van de Vrouwenbeweging gebruik maken van een groot en gevarieerd netwerk. Ze is een goede luisteraar en observeerder en valt daardoor snel bij mensen in de smaak, of dit nu kroeglopers op de Amsterdamse wallen zijn, artsen of een belangrijke politieagente. Het milieu waarin ze zich begeeft verschilt per boek, omdat per boek ook haar woonplaats verandert. Meestal woont ze in de stad, maar in een dorpsere omgeving kan ze zich ook redden. Ook in de romans van Bouman speelt het buitenland een rol: Jos reist meerdere malen naar België wanneer zaken daarheen leiden en in *Gratis monster* leidt het spoor naar Londen.

5.1.4. Liefde en vriendschap

In 'Moord onder vrienden' vindt Ali een oude jeugdliefde (Sicco Wiersma) terug. Hij is hoogleraar in Oxford en de broer van een van de vrouwen van de vriendinnenclub waar het verhaal om draait. Aan het einde van de roman vertrekt ze naar Oxford om bij hem te gaan wonen. Verder zijn er vrienden/kennissen die in verschillende romans terugkeren, zoals Karel en Marga van Dieren, inspecteur Derksen en Floor Treurniet.

Jos heeft in alle vier de romans (korte) relaties. In *Dames aan de Maas* is ze samen met Christa en een roman later is deze relatie net verbroken. Ze leert dan Margriet kennen en heeft hiermee een kortstondige relatie. In *De vierde wand* speelt een ex-vakantieliefde door haar hoofd, maar leert ze uiteindelijk Lilian kennen, met wie ze in de laatste roman, (*Het vege lijf*) nog steeds een LAT-relatie heeft. Jos kan terugvallen op een groot netwerk van vrienden dankzij de het vrouwen netwerk waar zij zich voor heeft ingezet. Ook keert haar goede vriend Koen terug in meerdere romans.

5.1.5. Genre en soort speurder

Voor beide speurders is het in iedere roman toeval dat ze bij zaken worden betrokken. Ali speurt vanuit een behoefte om haar omgeving te helpen (vrienden bij de politie, slachtoffer onder kennissen), terwijl het bij Jos vaak gaat om het bestrijden van (groot) onrecht tegen bijvoorbeeld vrouwen of de maatschappij.

Jos en Ali zijn allebei amateurs wanneer het op speuren aankomt. Jos past met haar feministische baan, daden en het feit dat ze lesbisch is precies binnen de tweede feministische golf die bloeide toen de romans werden geschreven. De oudere Ali vertoont veel overeenkomsten met Miss Marple en past

binnen de Agatha Christie-traditie. De verhalen doen wat ouderwets aan en draaien om de vraag wie de dader is (whodunit).

5.1.6. Soort zaken

Beide speurders krijgen te maken met dodelijke slachtoffers. Bij Ali komt het nog weleens voor dat ze letterlijk over een lijk struikelt, terwijl Jos meestal via via met misdaden in contact komt. Achter de moorden blijkt meestal meer te zitten dan in eerste instantie gedacht wordt. Zowel Ali als Jos komt in aanraking met medicijnzwendel. De zaken waar Ali zich mee bemoeit, hebben vaak te maken met lokale problemen die niet echt maatschappelijk relevant zijn, terwijl het bij Jos vaak draait om zaken die wereldwijd spelen en zeker maatschappelijke relevantie hebben (illegale orgaantransplantaties, sektes en drugshandel bijvoorbeeld).

5.2. Geschiedenis en traditie

In de voorgaande paragrafen heb ik al een paar keer aangestipt dat de romans van Wijnstroom en Bouman passen binnen de geschiedenis van de het genre en de daarin heersende tradities. De overeenkomsten zijn soms zo opvallend dat ik er graag apart nog wat aandacht aan wil besteden.

5.2.1. Ali van Mourik: de Bloemendaalse 'Miss Marple'

Op de achterflappen van twee van de vier romans over Ali van Mourik wordt ze aangeduid als de 'Miss Marple' van Bloemendaal. Er wordt dus geen geheim van gemaakt dat Wijnstroom zich heeft laten inspireren door de koningin van de misdaadverhalen, Agatha Christie.

'Ali van Mourik? Wie is dat nou weer? Al die namen doen me duizelen,' klaagde de gespreksleider. 'Een gezellig mens van in de zeventig met een scherp verstand en veel mensenkennis.' [...] Haar tips zijn in het verleden bij moord-in-beterekringen voor ons heel waardevol geweest.' 'En wie zijn "ons"?' 'Het basisteam van Duinrand, met hoofdinspecteur Derksen voorop. Die noemde haar altijd een geslaagde kruising tussen Miss Marple en Jessica Fletcher.' (Wijnstroom 2002: 34)

Derksen kun je in dit geval gelijk geven. Ali van Mourik is echt een kruising tussen Miss Marple en Jessica Fletcher¹⁷. Ze heeft het pientere en geheimzinnige van Miss Marple gecombineerd met het moderne en avontuurlijke van Jessica Fletcher (die ook gepensioneerd lerares Engels is!).

De drie dames lossen zaken op als amateurdetectives. Het is een uit de hand gelopen hobby, iets wat ze niet kunnen laten. Net als in de verhalen over Fletcher en Marple draait het in de romans van Wijnstroom om wie er de dader is van de moord of een ander misdrijf. De verhalen over Ali van Mourik kunnen dus worden gezien als echte 'whodunits'.

Net als Miss Marple lost Ali zaken vaak op door de feiten nog eens op een rijtje te zetten en zo tot een oplossing te komen: 'Ali van Mourik probeerde om met creatief denkwerk de feiten – voorzover haar bekend – met elkaar te combineren om zo tot een oplossing te komen.' (Wijnstroom 2002: 112) Om de politie niet voor de voeten te lopen, komt het nog wel eens voor dat ze haar oplossing op papier zet en die pas achteraf aan de recherche of hoofdinspecteur laat zien:

"Zou de technische recherche al hebben uitgevonden waar het lichaam al die tijd gebleven is? Volgens mij is er maar één mogelijkheid. Maar och, dat hebben ze natuurlijk allang bedacht."

"Nou, ik sufferd heb er anders geen notie van, maar ik heb dan ook geen technisch vernuft. Waar was 't dan vóór 't in de fontein werd gedropt?"

"Wacht, ik schrijf het even op en vouw het papier meteen dicht, want je komt er zelf ook gauw genoeg achter. En dan kun je je collega's tenminste met een zuiver geweten zeggen: onderschat m'n rechetalenten niet." (Wijnstroom 2002: 28)

In tegenstelling tot Ali is Miss Marple juist degene die de politie op het juiste spoor zet. Terwijl de politie in de romans van Wijnstroom als vakkundig worden neergezet, worden de politiemensen in de romans van Christie vaak overschaduwd door de slimheid van Miss Marple:

"En onderschat die oude tantes vooral niet, jongeman. Voor het geval deze zaak een onoplosbaar mysterie mocht blijken, hetgeen ik overigens gene ogenblik aanneem, kan ik je verzekeren dat er oude vrijsters zijn, die breien en in hun tuintje werken, maar die iedere rechercheur verre de baas blijven. Zo een kan je vertellen wat er had kúnnen

---

¹⁷ Jessica Fletcher is de hoofdpersoon in de detectivetelevisieserie *Murder, She Wrote*. Mrs. Fletcher is een voormalige lerares Engels en schrijft nu detectiveromans onder de naam J.B. Fletcher. In het echte leven raakt ze vaak betrokken bij een moord; meestal wordt er net iemand vermoord na haar aankomst. Ze gaat zelf op zoek naar de dader, wat gewoonlijk tot veel ergernis leidt bij de plaatselijke politiefunctionaris.

gebeuren en wat er had behóren te gebeuren en ook zelfs weleens wat er werkelijk is gebeurd en waaróm!” (Christie 1951: 36)

Ali van Mourik is net als Jessica Fletcher vaak aanwezig waar de actie is. Ze lijken problemen aan te trekken en in hun omgeving voortdurend over lijken te struikelen. Beide dames gaan graag op onderzoek uit en weten hun nieuwsgierigheid slecht te bedwingen. Dat ze hierbij soms gevaar lopen, lijken ze voor lief te nemen. Hun speurderszin is niet tegen te houden:

“Wat ben je van plan? Te infiltreren? Liever niet, want dat is niet zonder gevaar. Ik koester nog steeds een onberedeneerde achterdocht tegen dat stel.” “Des te meer reden om uit te vissen of er grond is voor je argwaan.” Ali’s ogen glinsterden. In die uitdaging had ze echt zin. “Je doet maar. Ik kan je toch niet afbrengen van je wilde dadendrang. Dat weet ik uit ervaring. Mijn naam is haas. Als je maar beseft dat je niet door mijn bent ingehuurd.” (Wijnstroom 2002: 67)

Fletcher en Van Mourik zijn moderne oudere dames. Ze zijn beiden gepensioneerd nadat ze hebben gewerkt in het onderwijs en weten zichzelf goed te redden. Miss Marple daarentegen is echt een oude dame, met kwaaltjes, die financieel niet zelfstandig is. Haar neef Raymond West helpt haar hiermee: “Ja, ja, die reumatiek van mij. Erg geweest de laatste tijd – natuurlijk, dit hotel kon ik zelf niet betalen – krankzinnige prijzen vragen ze tegenwoordig – maar mijn neef Raymond West, herinner je je die?” (Christie 1951: 76)

Wijnstroom mag dus wel geïnspireerd zijn door de romans van Agatha Christie, maar heeft in haar romans de oude Miss Marple omgetoverd tot een moderne oudere dame die haar mannetje staat en voor zichzelf kan zorgen.

5.2.2. Jos Welling: een kind van de tweede feministische golf

De eerste twee romans over Jos Welling stammen uit halverwege de jaren tachtig; de periode waarin er in Amerika steeds meer vrouwelijke privé detectives ontstaan, nadat er in de jaren zestig (door Amanda Cross¹⁸) voor het eerst een feministische vrouwelijke speurder haar tanden in een zaak zette. De romans van Bouman sluiten aan bij deze tweede feministische golf. Bouman laat Welling in de eerste roman werken bij een feministisch weekblad, ze maakt gebruik van een vrouwen netwerk en maakt zich boos

---

¹⁸ Zie: paragraaf 2.4.1.

over geweld en aanslagen gericht tegen homoseksuelen. Op de kaft van de eerste twee boeken staat ook prominent dat het om een 'feministische thriller' gaat.

Tijdens de bloei van de feministische detectives in de jaren tachtig werden er ook voor het eerst misdaadromans geschreven waarin de speurder lesbisch was. Boumans personage Jos valt ook op vrouwen. Net als in de romans over Kate Delafield van Katherine V. Forrest wordt haar seksuele geaardheid gepresenteerd als een voldongen feit en is er geen sprake van 'uit de kast komen'. De romans beginnen niet met heftige seksuele uitspattingen met vrouwen, maar door kleine dingen wordt in de eerste roman subtiel duidelijk gemaakt dat ze een relatie heeft met een vrouw:

Om elf uur kwam Christa terug van de drukkerij waar ze haar foto had afgeleverd [...] Jos sloeg twee armen om Christa heen en wreef stevig over haar rug. Christa en zij waren even lang, alleen was Christa's lijf wat ronder.
(Bouman 1985: 6)

En later wordt het nog eens (bijna terloops) wat duidelijker gemaakt:

Van slapen kwam niet veel, die eerste nacht in het nieuwe appartement. Christa had toch nog de dozen in de keuken uitgepakt. [...] Ze maakten plannen voor een efficiënte indeling van de ruimte en zelfs later, onder het vrijen, kon Jos niet nalaten op te merken dat vanuit een bepaalde positie gezien, haar werktafel duidelijk iets meer naar links geschoven moest worden. (Bouman 1985: 7)

Jos is geen professionele speurder, maar een fanatieke amateur die door haar baan (journalist) gemakkelijk in aanraking komt met misstanden. Het karakter Jos Welling neigt ook een beetje naar het hardboiled genre, net als de privé detectives van de hand van Sara Paretsky, Sue Grafton en Liza Cody. Jos hecht zich niet aan plaatsen en toont (afgezien van verliefdheden) weinig emotie. In tegenstelling tot de keiharde hardboiled detective heeft ze echter wel vrienden en een sterk netwerk waar ze op terug kan vallen:

Christa, Connie en Jos hadden elkaar jaren geleden aan het front van de vrouwenbeweging ontmoet, waar ze acties voerden, artikelen en pamfletten schreven, affiches verspreidden, praatgroepen opzetten. (Bouman 1985: 8)

6. Conclusie

Misdaadliteratuur is een breed genre en er bestaan vele termen om verhalen en romans binnen dit genre aan te duiden. De detectiveroman is hier één van en bij detectives wordt al snel gedacht aan Sherlock Holmes of zijn ‘hardboiled’ collega’s Philip Marlowe en Sam Spade. Binnen de tradities van het genre is er echter ook ruimte voor vrouwelijke (amateur) detectives en de bekendste is dan toch wel Agatha Christie’s creatie Miss Jane Marple. Met het exploratieve onderzoek dat ik heb gedaan en het schrijven van deze scriptie heb ik geprobeerd te ontdekken of er in Nederland (naast de mannelijke speurders Baantjer en Grijpstra en De Gier) ook detectiveseries zijn waarin vrouwen de speurdersrol op zich nemen en of deze pasten binnen de tradities van de Angelsaksische misdaadliteratuur. Dit bleek het geval te zijn.

De auteurs Margreet Wijnstroom en Ina Bouman hebben allebei meerdere romans geschreven met een vrouwelijke speurder in de hoofdrol. In de verhalen van Wijnstroom was die rol weggelegd voor Ali van Mourik, een oudere dame die zaken oplost in en rond haar woonplaats Bloemendaal. Bouman schreef over haar lesbische speurder, Jos Welling. Na maken van een karakterschets over beide speurders en het vergelijken van deze twee schetsen met elkaar en met de geschiedenis en tradities van de Angelsaksische misdaadliteratuur is gebleken dat beide series duidelijk passen in de tradities en de geschiedenis van de misdaadliteratuur.

Wijnstroom heeft zich laten inspireren door Agatha Christie en heeft zo van Ali van Mourik een moderne ‘Miss Marple’ gemaakt, terwijl Bouman zich aansluit bij de feministische misdaadromans die op het moment dat zij haar eerste twee romans schreef erg populair waren. Vooral deze romans over Jos Welling zouden in het licht van het feminisme interessant kunnen zijn voor verder onderzoek.

Literatuuropgave

Bouman 1985 Bouman, Ina. *Dames aan de Maas; Feministische thriller*. Van Genneep: Amsterdam 1985

Bouman 1987 Bouman, Ina. *Gratis Monster; Feministische thriller*. Van Genneep: Amsterdam 1987

Bouman 1995 Bouman, Ina. *De vierde wand. Een Jos Welling-mystery*. Van Genneep: Amsterdam 1995

Bouman 1997 Bouman, Ina. *Het vege lijf*. Van Genneep: Amsterdam 1997

Christie 1951 Christie, Agatha. *Wie adverteert een moord!* Leiden: Sijthoff 1951

Knight 1980 Knight, Stephen. *Form and ideology in crime fiction*. The Macmillan Press Ltd. 1980

Priestman 2003 Priestman, Martin. *The Cambridge Companion to Crime Fiction*. Cambridge University Press 2003, p. 1-6

Reddy 2003 Reddy, Maureen T., 'Women detectives'. In: Priestman, Martin. *The Cambridge Companion to Crime Fiction*. Cambridge University Press 2003, p. 191-207

Symons 1976 Symons, Julian. *Moord en doodslag; Een geschiedenis van het misdaadverhaal*. Uitgeverij Het Spectrum: Utrecht/Antwerpen 1976

Wijnstroom 1996 Wijnstroom, Margreet. *Bloedig perkament; Paniek in Oxford en Kennemerland*. Gottmer: Haarlem 1996

Wijnstroom 1998 Wijnstroom, Margreet. *Familiespel; Historische hockeythriller*. Gottmer: Haarlem 1998

Wijnstroom 1999 Wijnstroom, Margreet. *Bevroren in de eeuw; Millennium Mysterie*. Gottmer: Haarlem 1999

Wijnstroom 2002 Wijnstroom, Margreet. *Moord onder vrienden; een Alie van Mourik mysterie*. Gottmer: Haarlem 2002

Bijlagen

Bijlage I

Boekenlijst 'Vrouwelijke speurders'

Om te kunnen beginnen aan mijn scriptie moest ik eerst op zoek naar Nederlandse romans met vrouwelijke speurders in de hoofdrol. Deze heb ik gevonden door op verschillende sites te zoeken, waaronder die van bibliotheken. Een aantal sites zijn bekende sites over misdaadliteratuur (www.crimezone.nl en www.crime.nl), terwijl andere sites zich specifiek richten op romans voor (en vaak ook over) vrouwen (www.chicklit.nl en www.vrouwenthillers.nl). Uiteindelijk heb ik onderstaande lijst samengesteld en gekozen voor de romans van Ina Bouman en Margreet Wijnstroom, omdat deze twee auteurs meerdere romans hebben geschreven over één en dezelfde speurder.

Abbing, Justa

Kindje kindje

Leraar leerling

Schoonheid, schoonheid

Bouman, Ina (speurders Jos Welling en Lisa Geesink)

Dames aan de Maas

Gratis monster (feministische thriller)

De vierde wand

Het vege lijf

Roerend goed

Eynden, Sabine van den

Deadline

Flendrie, Loes (Kobie Pardon)

Met zonder Pardon

Wederom Pardon

Franke, Tess (advocate Femke Wolzak)

De bezieling

De inwijding

De beproeving

Goossens, Jesse (Julia Davids)

Laatste akte

Doek!

Hartman, Vicky (serie over rechercheur Laurien Minnaar)

De dode van Domburg

Zeeuws meisje

Jong, Carla (rechercheur Brigitta Reve)

Serpent

Lourens, Jackie

Op dood spoor

Meijer, Ariane (Donia Fisher)

Koud-Zuid

Wit Goud

Zwart zaad

Muns, Bert (Utrechtse agentes/rechercheur)

Bevroren tegoed

Grensgeval

De sluipschutter

Vormfout

Rood, Lydia (Suzanne Wolf van Mourik, een vrouwelijke kruising tussen James Bond en Robin Hood)

Broeders van de zesde dag

Dochters van de verlossing

Rood&Rood (Ditje Pardoen)

Banden

Koningswater

Buddy

Spook, Willemien

Glad ijs

Tex, Charles den

Claim

Wijnstroom, Margreet (speurder/oud-lerares Ali(e) van Mourik)

Moord onder vrienden. Een Alie van Mourik mysterie

Bevroren in de eeuw

Familiespel

Bloedig perkament

Misslag

Mogelijk:

Beishuizen, Tineke

Als zand door mijn vingers

Corsari, Willy

De onbekende medespeler

Dijkzeul, Lieneke (vrouwelijke assistent-speurder)

De stille zonde

Koude lente

De geur van regen

Hofland, Marit

Onderbewust

Landman, Riek

Muller, Meta

Het glazen plafond

Pauw, Marion

Daglicht

Vermeer, Suzanne

De vlucht

Cruise

Vlugt, Simone van der

Sites

www.vrouenthrillers.nl: Een site over vrouwen thrillers. Thrillers geschreven door en over vrouwen. Met recensies, nieuws etc.

www.crimezone.nl: Site voor liefhebbers van spannende boeken met thrillernieuws en dagelijks nieuwe recensies.

www.crime.nl: Crime.nl geeft een overzicht van Nederlandstalige misdaadauteurs van Nederland en België.

<http://www.chicklit.nl/index.php?page=biebpercat&cat=17>: Een site over 'chick literature', waarbij deze link specifiek verwijst naar de pagina met de romans die vallen onder de noemer 'Chicks & Crime'

<http://www2.probiblio.nl/obijmond/documenten/KLVS.pdf>: Een lijst met romans waarin vrouwelijke speurders voorkomen op de site van de bibliotheek Beverwijk – Heemskerk.